

Vedlegg 2

Grunnlagsdokumenter for videre arbeid med høgskolens tverrgående temaer

Styret bad i møte 28. februar 2012 vedtok at det initieres prosesser for å løfte de syv følgende tverrgående temaer:

1. Samhandling mellom fag og administrasjon
2. HiOAs dannelsesplattform
3. Innovasjon
4. HiOA – et godt studie- og arbeidssted
5. Urbanitet, interkulturalitet og mangfold
6. Samhandling mellom fag og administrasjon
7. Fleksible arbeids-, lærings- og vurderingsformer

Under følger grunnlagsdokumenter for alle temaene. Det understrekes at dette kun er et utgangspunkt for videre arbeid.

1. Samhandling mellom fag og administrasjon

Bakgrunn

Fra styresaken 20. februar 2012 står det:

«Enhetene har en sentral rolle i utviklingen av ny strategi for HiOA knyttet til de fire strategiske fokusområdene utdanning, FoU, Samfunnsrettet virksomhet og formidling og Menneskelige og økonomiske ressurser. I tillegg er det behov for å løfte fram noen tverrgående tema som krever særskilte prosesser, og som en gjennom dette arbeidet vil se om er behov for å utvikle strategier for på institusjonsnivå.»

Det er løftet fram 7 tverrgående områder som styret ber det initieres prosesser for:

- Profesjonskvalifisering
- HiOAs dannelsesprogram
- Urbanitet, interkulturalitet og mangfold
- Fremtidsrettede arbeids-, lærings- og vurderingsformer, e-campus
- Innovasjon
- Samhandling mellom fag og administrasjon
- HiOA- et godt studie- og arbeidssted

I styresaken står det videre:

«Samhandling mellom fag og administrasjon: Vi skal levere relevant utdanning, forskning og innovasjon av god kvalitet, med et støtteapparat som er profesjonelt, kompetent og relevant i alle ledd. For å få dette til er det behov for å bygge ned barrierer og skape en gjensidig forståelse for den enkelte rolles bidrag i institusjonen. Strategiprosessen skal bidra til å sette dette på dagsorden og utvikle strategier og tiltak for å få til en bedre samhandling.»

Organisering

Det er nedsatt en arbeidsgruppe ledet av fakultetsdirektør ved fakultet for samfunnsfag (SAM) Marja Lundell. I tillegg består gruppen av instituttleder ved SAM Mona Sandbæk og seniorrådgiver i fellesadministrasjonen, avdeling HR Marianne H. Nalum.

Tiltak

Noe arbeid med å utvikle strategier for å få til bedre samhandling mellom fag og administrasjon er i startgropen. Administrasjonen ved HiOA jobber nå i ulik grad og i ulikt tempo med brukerorientering av sine tjenester. Dette er forankret i organisasjonsutviklingsprogrammet (OU-programmet) som eies av høgskoledirektøren, og har en styringsgruppe og en referansegruppe med bred representasjon fra institusjonen.

Ett av hovedmålene med OU-programmet er å skape sammenheng og bryte ned motsetninger mellom nivåer i organisasjonen, dvs mellom fellesadministrasjonen, fakultetsadministrasjonene og ansatte og studenter på instituttene.

Arbeidsgruppen er usikker på overskriften på det strategiske satsingsområdet: «Samhandling mellom fag og administrasjon». Overskriften er muligens med på å bygge opp under myter om hverandre som kanskje ikke eksisterer. Overskriften sementerer mer enn den åpner. I tillegg kan administrasjon også sees på som et fag og slik sett kan overskriften også provosere noen. Det handler om samhandling og rutiner.

Arbeidsgruppen ønsker å understreke betydningen av at mulige tiltak innenfor ulike satsingsområder som pekt på i OU-programmet utvikles i et samarbeid mellom representanter for administrasjonen og UF ansatte fra alle nivåer ved HiOA.

Forslag til nye prosjektittel/titler:

«Studenten i fokus.» Hva betyr det å jobbe rundt studenten? Hva forventer de ulike aktører av hverandre? Forventningsavklaring. Hvorfor er vi her og hvilke oppgaver skal vi løse?

”Felles oppgaveløsning”: Tanken er at det bør tilrettelegges for samhandling rundt konkrete oppgaver hvor alle bidrar ut fra sine ståsted.

Arbeidsgruppen mener mye avstand, uenighet, spenninger, misforståelser osv løses ved å legge til rette for felles oppgaveløsningen hvor en snakker sammen og viser tillitt til hverandre i praksis. Det handler om rolle- og forventningsavklaringer, ansvarliggjøring og medbestemmelse.

Konklusjon og veien videre

Det tverrgående strategiområdet "samhandling mellom fag og administrasjon" kan legges til OU-programmet, med den forutsetning at UF-tilsatte involveres og deltar i prosessene hele veien. Det må legges en struktur rundt satsingsområdene som sikrer at representanter for administrasjonen og UF-tilsatte på alle nivåer bidrar i utføringen og gjennomføringen av alle tiltakene.

I tillegg foreslår vi en evaluering av den administrative organiseringen med henblikk på om den er optimal for å få til et godt samspill og samhandling mellom UF-TA. Evalueringen foreslås gjennomført høsten 2013.

2. HiOAs dannelsesplattform

HiOA skal utdanne dyktige kandidater som møter samfunnets etterspørsel etter kvalifisert arbeidskraft, og gi den enkelte mulighet til personlig utvikling, til å tilegne seg kunnskaper for deltakelse i samfunnsdebatt i kulturliv og arbeidsliv. Gode profesjons – og yrkesutøvere har evnen til å løfte blikket og se sin egen praksis og aktivitet fra utsiden. HiOAs studenter skal kjennetegnes ved at de har tilegnet seg en rekke ferdigheter, og blant dem evnen til konstruktiv kritikk og kritisk distanse – også til seg selv. Høgskolen ønsker å utforme en dannelsesplattform som skal sikre at studentene er godt rustet til møtet med yrkeslivet og til å møte samfunnets behov for utvikling og endring.

Arbeidet med å utvikle høgskolens dannelsesplattform starter høsten 2012, og plattformen skal være realisert innen utgangen av studieåret. Ønsket arbeidsform er seminarer og idéverksteder om dannelse. For å skape gjensidig forståelse for hvordan dannelse i utdanning kommer yrkeslivet og samfunnet til gode, må det også være en dialog med sentrale aktører i yrkeslivet. Gjennomføringen av seminarrekken og idéverkstedene skal styrke bevisstheten om merverdien av dannelse, synliggjøre hvordan dannelse kan integreres i utdanningene og hvilket utbytte samfunnet kan forvente av dannelse i utdanningene. Dannelse skal også integreres i høgskolens rekrutterings- og profileringsarbeid.

Studie- og fagplanene utgjør kontrakten til studentene. I løpet av studieåret 2012/2013 skal det gjøres et arbeid med å synliggjøre hvor dannelseselementene kommer inn i studie- og i fagplaner i bachelorprogrammene. Der hvor dette ikke er tilstede i planene/programmene, legges det inn der det er relevant. Fakultetene og instiuttene har ansvar for gjennomføringen.

Dannelseselementene som beskrives i studie- og fagplaner gjennomgås og godkjennes i de lokale studieutvalgene og behandles i det sentrale studieutvalget og i rektors ledermøte.

Hvorfor trenger vi en dannelsesplattform?

HiOAs studenter er morgendagens profesjons- og yrkesutøvere, og høgskolen vil bli vurdert ut i fra kvaliteten på deres yrkes- og profesjonsutøvelse. Det er derfor avgjørende at høgskolen bidrar til at studentene utvikler seg til kreative tenkere, som kan møte samfunnet som kyndige, kritisk reflekterende og samfunnsnyttige borgere. Formålet med HiOAs dannelsesplattform er blant annet at våre studenter skal være i stand til å utfordre seg selv, å tåle å bli satt på prøve og å sette sine egne teorioppfatninger og praksiserfaringer på prøve. Dette er av betydning for personlig utvikling, faglig utvikling og for innovasjon.

Hvordan skal dannelsesplattformen realiseres?

Følgende forutsetninger til grunn for utviklingen av en dannelsesplattform for HiOA:

- Dannelse skal integreres i bachelorutdanningene, og ikke være egne poenggivende emner
- Rammene for bachelurutdanningene skal ligge fast, og en felles dannelsesplattform må sees i forhold til dette
- En plattform for dannelse må inngå i en helhetlig plan
- Studentenes må involveres i arbeidet

Hva er dannelse?

Styret signaliserte i styresak 2012/375 at de ønsker å vurdere et tverrgående dannelsesplattform. En slik plattform skal utvikle ulike ferdigheter som skal særprege HiOAs studenter i møte med yrkeslivet, og som gjør den enkelte bedre rustet til å møte samfunnets mangfold og behov for utvikling og endring. Dannelse kan omfatte tema som kunnskap om det digitale samfunn (kultur, teknologi), innovasjonsforståelse, endringskompetanse, mangfoldsperspektiv, med vekt på flerkulturalitet, kritisk – akademisk tilnæringsperspektiv, og samt bærekraftig – grønn helhet. Dannelse kan forstås som «evnen til å se seg selv som medlem av et større fellesskap, lokalt, nasjonalt og globalt, og erkjennelsen av at ens egne krefter og talenter står i tjeneste for et større, felles gode» (Bostad m. fl. 2009, s.9).

UHR-rapporten «Dannelses aspekter i utdanning¹» systematiserer dannelsesbegrepet i syv kategorier (s. 7-8). I utviklingen av HiOAs dannelsesplattform skal det tas utgangspunkt i disse kategoriene. De fem første kategoriene vurderes som særlig viktig for utviklingen av kvaliteten i bachelordanningene ved høgskolen. Kategoriene er som følger:

- **Akademisk dannelse:** Akademisk dannelse er ikke primært å tilegne seg kunnskap, men å kunne kritisere og utvikle den. Andre kjennetegn i den akademiske dannelsen er innsikt i vitenskapelig eller kunstnerisk tenkemåte, erkjennelseslære, fordypning, saklighet og etisk kompetanse. - Akademisk dannelse blir tradisjonelt ivaretatt av universiteter og høgskoler.
- **Profesjonsdannelse:** Profesjonsdannelse betegner den kultur, etikk og identitet som knytter seg til en yrkesprofesjon. Det er profesjonens og utdanningsinstitusjonens ansvar å sørge for at det uteksamineres kandidater som har holdninger som er i samsvar med verdiene som utdanningen og yrket representerer.
- **Etisk dannelse:** Også kalt personlig og identitetsutviklende dannelse. Dreier seg om at det skapes en ansvarlig holdning hos studenten – og oss andre – i relasjon til enkeltmennesker, til eget yrke og samfunn, til naturen og til egne overbevisninger. Forberedelse til å møte yrkeslivet etter studiet er en side av dette, men etisk dannelse handler også om å forholde seg til den akademiske virkelighet, og til regelverket som gjelder for det å være student. Universitets- og høgskolesektoren er delaktig i ansvaret for studentens etiske kompetanse.
- **Demokratisk dannelse:** Dreier seg om at hvert enkelt individ tar ansvar i sitt eget liv – også i samfunnsperspektiv, og om det dannede menneske som medskaper både i sitt eget og i andres liv. Målet er å bli subjekt for seg selv og ikke lenger primært være et objekt for andre. - Den demokratiske dannelsen er i stor grad et felles ansvar for alle ulike institusjoner i samfunnet.
- **Digital dannelse:** Omfatter både kompetanse til å beherske og forstå de mulighetene som den digitale virkeligheten representerer, så som bilder og språk og ”å knytte selvet til verden”, og å beherske utfordringer relatert til internett og virtuell kommunikasjon. Utfordringen kan være fravær av mellommenneskelige relasjoner. Det handler også om å skille mellom ytringsfrihet og personvern. - Digital dannelse berører både det akademiske, etiske, kulturelle og demokratiske.

---

¹ <http://www.uhr.no/documents/DannelseRapportEndelig.pdf>

I tillegg har vi:

- **Allmenndannelse:** Tilegnelse av kunnskap og forståelse over et bredt felt – å kunne litt om alt. Allmenndannelse kan i seg selv ikke være et mål for høyere utdanning, som stiller krav om evne til å kritisere og utvikle kunnskapen. Hovedansvaret for allmenndannelsen ligger hos skoleverket og det allmenne samfunnet, ikke i høyere utdanning.
- **Kulturell dannelse:** Allmenndannelse i en gitt kontekst. Å være kulturelt dannet innebærer å beherske den kulturen man er en del av. Den kulturelle dannelsen skal ivaretas av familiene, skoleverket og andre samfunnsinstitusjoner – i tillegg til høyere utdanningsinstitusjoner.

Rapporten anbefaler at UH- institusjonene:

- bruker prosessene med implementering av kvalifikasjonsrammeverket til å knytte dannelsesaspektet til utdanning på en funksjonell måte
- er i dialog med avtaker/yrkesliv for en gjensidig forståelse for hvordan dannelse i utdanning kommer yrkeslivet og samfunnet til gode etter endt utdanning
- søker å styrke bevisstheten i institusjoner og fagmiljøer omkring merverdien av kulturelt mangfold og internasjonalisering/utveksling, for dannelse i utdanning. Strategier for internasjonalisering og inkludering bør systematisk omfatte etniske minoriteter
- fortsette debatten om dannelse i utdanning, både med tanke på hva man forstår med begrepet, og hvordan det kan synliggjøres og integreres i utdanningene

Fremdriftsplan

Følgende aktiviteter legges til høsten 2012 og våren 2013:

- Dannelse synliggjøres i overordnet strategi for HiOA
- Høgskolen arrangerer seminarer og idéverksteder om dannelse gjennom hele studieåret.
- Dannelseselementene skal synliggjøres i bachelorprogrammene gjennom studie- og i fagplaner. Arbeidet ferdigstilles i løpet av studieåret og gjennomgås i de lokale studieutvalgene.
- Med utgangspunkt i dialog med yrkeslivet skisseres det hvordan dannelse i utdanning kommer yrkeslivet til gode. En slik skisse ferdigstilles i løpet av studieåret og diskuteres i relevante fora ved høgskolen.

Rektoratet, juni 2012.

3. Tverrgående strategiområde: Innovasjon

Definisjon av innovasjon

Det finnes flere definisjoner og forståelse av begrepet innovasjon. Kunnskapsdepartementet fremhever en bred tolkning som kan være hensiktsmessig for HiOA²:

«Innovasjon kan forstås som et nytt produkt, en ny tjeneste, ny produksjonsprosess, ny anvendelse eller ny organisasjonsform som er lansert i markedet eller tatt i bruk. Innovasjon bygger på ny kunnskap og nye kombinasjoner av kjent kunnskap. Kunnskap og læring utgjør således kjernen i innovasjonsprosesser. Kunnskapen bygger på ulike kilder, og bygges på ulike måter. Kunnskapen bearbeides og settes sammen på nye måter før noe nytt introduseres på markedet. Ny kunnskap kan genereres fra praktisk erfaring, systematisk forskning og utvikling eller en kombinasjon av de to. Innovasjon skjer ofte i et samspill mellom ulike aktører der både samarbeid og konkurranse kan virke stimulerende. Innovasjon foregår også ofte i skjæringsfeltet mellom bransjer eller mellom fagområder.

- Teknisk-vitenskapelig forskningsdrevet/produksjonssentrert innovasjon spiller en større rolle i privat enn offentlig sektor. Innovasjon i offentlig sektor dreier seg imidlertid ofte om samhandling med nye IKT-løsninger.
- Kundedrevne innovasjoner skjer ved at kunder/brukere stiller nye krav til ytelsesnivå, for eksempel tilgjengelighet, kvalitet, design eller valgfrihet.
- Samhandlingsdrevne innovasjoner finner sted når flere aktører (virksomheter eller etater) finner nye mønstre for å arbeide sammen langs verdikjeder eller i verdinettverk. Innovasjon kan forekomme i form av radikale innovasjoner, der nye produkter og tjenester og/eller prosesser introduseres, eller i form av gradvise (inkrementelle) innovasjoner som forbedrer eksisterende produkter, prosesser, tjenester eller systemer. Begge typer innovasjon er nødvendig for å få til en tilstrekkelig utvikling og omstilling i næringslivet og offentlig sektor. Forskning, utvikling og kommersialisering spiller en viktig rolle for begge former for innovasjon, men på noe forskjellige måter.»

Universitetsatsingen

Innovasjon støtter kun indirekte opp under universitetsatsingen. Høy innovasjon ved en institusjon ser ikke ut til å være hverken tilstrekkelig eller nødvendig for å bli akkreditert som universitet. Tilsynsforordningen nevner ikke innovasjon. En uformell inspeksjon av NOKUTs akkrediteringsrapporter for de nye universitetene i Nordland, Agder og Stavanger viser at innovasjon ikke er viet særlig oppmerksomhet³.

Forankring av innovasjon ved HiOA

- Det må etableres forståelse av begrepet innovasjon i samtlige av HiOAs fagmiljøer. Dette kan oppnås ved å legge opp til en bred tolkning som gir gjenklang i de respektive miljøene, for eksempel tolkningen som benyttes av KD. En begrepsavklaring vil også bidra til å posisjonere entreprenørskap som ofte brukes synonymt med innovasjon, men som inneholder mye mer

² <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/tema/forskning/forskningspolitikk-/forskningsbasert-nyskaping-og-innovasjon.html?id=440505>

³ <http://www.nokut.no/no/Norsk-utdanning/Universitet-og-hogskole/Akkreditering-av-institusjon/Rapportar-fra-akkreditering-av-institusjonar/>

enn innovasjon. Det er uklart hvor godt egnet HIOA er med sin fagprofil (myntet mot offentlig sektor) til å være god på entreprenørskap.

- Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk krever innslag av innovasjon i alle studietilbud. Suksess beskrives ved at bachelorkandidater «kjenner til nytenkning og innovasjonsprosesser», masterkandidater «kan bidra til nytenkning og i innovasjonsprosesser» og ph.d.-kandidater «kan vurdere behovet for, ta initiativet til og drive innovasjon». En mulighet er kanskje å utvikle et obligatorisk institusjonelt ph.d.-kurs i innovasjon gitt et så tydelig krav om et aktivt forhold til innovasjon?
- Innovasjon må gjøres i fagmiljøene, men være forankret i ledelsen. Det er ikke et overskudd på arbeidskapasitet hos faglig ansatte. Skal det gjøres innovasjonsarbeid må enten kapasiteten til faglig ansatte økes, eller eksisterende arbeid må redefineres som innovasjonsarbeid. Det er usannsynlig at kapasiteten til faglig ansatte økes vesentlig gjennom enkle prosessgrep eller økt offentlig finansiering.
- Eksisterende aktiviteter relatert til innovasjon ved HiOA bør synliggjøres og brukes som eksempler. Noe av dette arbeidet er dokumentert i LAU rapporten «Innovasjon og nyskaping».
- Deler av FoU -arbeidet ved HIOA kan redefineres som innovasjonsarbeid (FoI). Endel av det utviklingsarbeidet som utføres ved HIOA tilfredsstillende ikke forskningens formkrav om blant annet publisering. Utviklingsarbeid som ikke tilfredsstillende formkravene til forskning kan redefineres som målstyrt innovasjon (mål om verdiskaping og flytting av praksisfeltet).
- Innovasjonsarbeidet kan målstyres. En mulighet er å lage mål for fordeling av tid mellom FoU og innovasjonsarbeid (fakultet/institutt -mål), mål for fordeling av tid brukt til intern innovasjon (for eksempel forbedring av egne arbeidsprosesser/læringsmetodikk) og tid til ekstern innovasjon (for eksempel forbedring av offentlig tjenesteproduksjon innen helsefag). Ekstern innovasjon er med på å oppfylle høgskolens samfunns mål.

Det ligger forventninger til at fusjonen mellom hio og hiak skal føre til økt verdiskaping i regionen og kompetansen som er tilgjengelig via HiOAs eierskap i Kjeller Innovasjon, samt kontakt mot instituttene på Kjeller bør utnyttes.

4. HiOA – et godt studie- og arbeidssted

INNSPILL STRATEGIER LÆRINGS- OG ARBEIDSMILJØ

Ref. Virksomhetsmål 4

A. LÆRINGSMILJØ

- Sikre tilfredsstillende arbeidsforhold for studenter ved alle institutter
- Sørge for standard utrustning for grupperom
- Legge til rette for trådløs kommunikasjon på begge studiesteder
- Bidra til at undervisningspersonalet utvikler sine forutsetninger for formidling og pedagogisk arbeid for øvrig
- Sørge for tilfredsstillende infrastruktur for lading, utskrifter og kopiering
- Bidra til økt studentengasjement

B. ARBEIDSMILJØ

- Legge til rette for organisasjonslæring og erfaringsutveksling på tvers av miljøer og enheter
- Stimulere tiltak som bygger opp under HiOA-identitet og som bygger ned skiller mellom enheter
- Bidra til økt synliggjøring av medarbeiderne
- Følge opp arbeidsmiljøkartlegginger med konkrete tiltak som stadig gjør arbeidsmiljøet bedre
- Legge vekt på god informasjon til alle medarbeidere

5. Urbanitet, interkulturalitet og mangfold

Rapport om arbeid med Tverrkulturelt tema iii - Urbanitet, mangfold og interkulturalitet

Innhold

1. Innledning	s. 2
1.1. Prosjektets mandat	s. 2
1.2. Organisering av arbeidet i prosjektet	
2. Sammendrag og anbefalinger	s. 3
3. De tverrgående temaene urbanitet, mangfold og interkulturalitet og deres betydning for høgskolens profil og virksomhetsområder	s. 3
3.1. Urbanitet	s. 4
3.2. Mangfold	s. 5
3.3. Interkulturalitet	s. 6
4. Strategi- og tiltaksforslag	s. 6
5. Mulige modeller for organisering av oppgavene tilknyttet temaområdet	s. 8
6. Referanser	s. 11

1. Innledning

HiOA påbegynte arbeidet med visjon, virksomhetsmål og strategiplan høsten 2011. Til grunn for arbeidet med å formulere strategier og tiltak, ligger KDs fire virksomhetsmål for utdanning, forskning og utvikling, samfunnsrettet virksomhet og innovasjon, og menneskelige og økonomiske ressurser. Til hvert av de fire virksomhetsmålene skal det formuleres strategier som skal gi retning for HiOAs prioriteringer i perioden 2012-2020. Det er formulert strategier til hvert virksomhetsmål på institusjonsnivå. Fakultetene er gitt i oppdrag å formulere strategier for eget fakultet.

I tillegg skal syv tverrgående tema løftes fram for å avdekke om det er behov for å utvikle strategier for disse på institusjonsnivå.

Storbyprogrammet fikk i oppdrag å organisere arbeidet med tverrgående tema iii – urbanitet, mangfold og interkulturalitet.

1.1.Mandat

I forbindelse med strategiarbeidet for perioden 2012-2020, ber rektor om at det etableres ei arbeidsgruppe ved Storbyprogrammet som får ansvar for prosessen med å ivareta tverrgående tema iii) i strategiarbeidet.

Rektor gir arbeidsgruppa følgende mandat:

- *Arbeidsgruppa på Storbyprogrammet skal organisere arbeidet med å utforme strategier for HiOA innen de tverrgående tema iii) urbanitet, interkulturalitet og mangfold.*
- *I arbeidsprosessen skal forskere og administrative medarbeidere i HiOA med kompetanse innen urbanitet, interkulturalitet og mangfold fra fakulteter/enheter inviteres til å delta i to workshoper der strategier diskuteres, utdypes og formuleres.*
- *Workshopene skal også gi forslag til videre organisering av arbeidet med tema iii i HiOA.*
- *Arbeidet i workshopene skal munne ut i en kort sluttrapport med forslag til strategiformuleringer på det tverrgående tema iii som kan inngå i den strategiske planen for HiOA. Rapporten sendes rektor innen 8.juni 2012.*

1.2. Arbeid med mandatet

Storbyprogrammet ved Trine Sofie Mathiesen, Heidi Bergsli og Oddrun Sæter etablerte seg som ei hurtigarbeidende gruppe og inviterte 35 mulige deltakere til workshop 10. og 31.mai 2012.

Det var 11 som møtte opp 10.mai: Lise Bakke Brøndbo, FoU-seksjonen, Trine Sofie Mathiesen, Storby; Heidi Bergsli, FoU-seksjonen; Oddrun Sæter, Storby; Sissel Seim, SAM; Jonas Debesay, HF; Joron Phil, LUI; Bengt Andersen, LUI/Storby; Liv Bente Belsnes, Storby; Sissel Østby, LUI; Inger Marie Lid, HF.

På møtet 31.5. var antall deltakere nesten halvert, delvis p g a streiken som da pågikk.

Rapporten er basert på referat fra de to workshopene. Alle workshopdeltakerne har derfor ikke diskutert alt som har vært oppe.

2. Sammendrag og anbefalinger, forslag til strategiformuleringer

I strategidokumentene legges det vekt på at HiOA skal posisjonere seg på felt som vil gjøre HiOA unik. Swot-analysene som inngår i saksdokumentet (S-sak 2/2012) av 5. mars 2012 sammenlikner HiOAs porteføljer og særtrekk med andre nasjonale utdanningsinstitusjoners portefølje og strategier. Av analysen framgår det at HiOA må styrke FoU og førstekompetanse for å lykkes med universitetsatsingen. Satsingen på å styrke FoU og kompetansen bør skje på de områdene som er egnet for posisjonering.

Workshopen har diskutert begrepene i tema iii- urbanitet, mangfold og interkulturalitet. Workshopen mener at storbyregion og mangfold er et område der HiOA bør posisjonere seg. HiOA har allerede kompetanse innen temaet og bør fortsette med å videreutvikle denne. Den tverrfaglige kompetansen er en viktig komponent som må videreutvikles i HiOAs universitetsatsing.

Etter utdypning av begrepene utarbeidet workshopen forslag til strategiformuleringer som ivaretar det tverrgående tema iii til hvert av de fire virksomhetsmålene. I tillegg til strategiformuleringene foreslås også noen tiltak.

Workshopen har sett på mulige modeller for organisering av arbeidet og fordeler og ulemper med disse modellene, og vil anbefale en av dem. Deltakerne gikk inn for at forskningsprogrammene deles og legges til aktuelle fakulteter, og at hvert fakultet på sikt skal få ansvar for ett tverrfakultært forskningsprogram hver. Storbyprogrammet foreslås eventuelt lagt til fakultet TKD eller man kan dele programmet på to fakultet.

Arbeid med temaet mangfold og interkulturalitet bør inngå i den ordinære virksomheten ved fakultet og institutter og kan stimuleres gjennom øremerkede midler som styret stiller til disposisjon.

3. De tverrgående temaene urbanitet, mangfold og interkulturalitet og deres betydning for høgskolens profil og virksomhetsområder

Begrepene blir brukt i saksframlegget til høgskolestyre S-sak 2/2012:

Urbanitet, mangfold og interkulturalitet: Vi har et særlig fortrinn- og utfordring i det å ligge fysisk i en storbyregion. Det er i dag en satsing på Storby, det har vært en satsing på interkulturalitet som ble avvirket ved årsskiftet, og det pekes i mange sammenheng på behovet for og utfordringene i tilknytning til mangfold. Strategiprosessen må bidra til å se disse i en helhetlig sammenheng avklare innhold og ambisjonsnivå for en videre satsing.

I workshopen 10.5.2012 ble begrepene som inngår i tema iii- *urbanitet, mangfold og interkulturalitet* diskutert. HiOA ligger midt i hjertet av byregionen Oslo og Akershus, hvor den største konsentrasjonen av en mangfoldig befolkning i Norge finnes. Begrepene urbanitet, mangfold og interkulturalitet har innvirkning på HiOAs virksomhet innen utdanning, forskning og rekruttering. Styrking av disse temaene på alle HiOAs virksomhetsområder vil bidra til at det nye universitetet kan ivareta sin regionale rolle og svare til storbyregionens behov. Ved å styrke dette feltets vilkår og prosesser kan HiOA bli ledende når det gjelder studentrekruttering og bærekraftige forskningsmiljøer, og bli en attraktiv samarbeidspartner både i Norden og internasjonalt. HiOA bør derfor tilgodese ressurser og videreutvikle forskningssatsinger som ivaretar den tverrfakultære og tverrfaglige forskningen som disse temaene krever. Ved siden av utdanningssatsinger bør forskning som konkretiserer og kvalitetssikrer tverrgående satsinger innen temaene urbanitet, mangfold og interkulturalitet, styrke høgskolens profil som et storbyens profesjonsuniversitet. Satsing på storby og flerkultur bør utgjøre HiOAs profil sammen med profesjonsprofilen.

3.1. Urbanitet satt i kontekst

For å klargjøre forholdet mellom begrepene urbanitet, mangfold og interkulturalitet, tar vi utgangspunkt i det spesielle bysamfunnet vi befinner oss i, Oslo og Akershus-regionen, og HiOA som kunnskapsinstitusjon lokalisert her.

«Urbanitet» kan forstås som det storbyfokus som dekkes inn under det internasjonale fagfeltet *urban studies*, og som for HiOA vil innbefatte et storbyregionalt perspektiv. For HiOA bør det også være et mål at urban studies er knyttet til profesjonskvalifisering og profesjonsutøvelse.

Internasjonalt er urbaniseringen raskt økende, og til tross for sterk desentraliseringspolitikk har sentralisering og befolkningsvekst i de store byregionene preget den norske utviklingen betydelig de siste årene, knyttet til nasjonal og internasjonal migrasjon. Dette gir nye samfunnsutfordringer som må følges opp i tverrfaglig forskning. For å få større innsikt i hvordan tverrfaglige urban studies programmer organiseres, besøkte en delegasjon fra HiO våren 2010 fire universiteter i Europa som har *urban studies* på master- og PhD-nivå. Et tydelig trekk ved alle institusjonene var at mangfold og interkulturalitet var integrert i studieprogrammene.

I den nye institusjonen, Høgskolen i Oslo og Akershus, er forskningsbaserte spørsmål om storby aktualisert som et regionalt anliggende, på linje med tendensene i verden for øvrig. Storbyen Oslo er i aktiv utveksling med kommunene rundt, gjennom transport, arbeidsreiser, flyttinger og nye former for suburbanisering. Oslo og Akershus må i økende grad ses som et nettverk av utveksling og samarbeid; politisk, infrastrukturelt, økonomisk og demografisk, og for HiOAs del følgelig også *faglig*, knyttet til utdanning, forskning og innovasjon.

Når HiO med sete i Osloregionen etablerte et storbyprogram, er dette både ut fra noen særegne vilkår, men også vilkår som har mye til felles med andre bysamfunn. Oslo og Akershus inngår i den norske likhetskulturen og utfordres i dag av ulike former for mangfold, både hva gjelder deltakelse i arbeidslivet, bosetting, og sosial og kulturell ulikhet. Byen og regionen er del av et norsk velferdssamfunn, med sine vilkår for fordeling av goder og byrder. Disse rammene utfordres i dag både av mennesker og av ulike strukturelle vilkår, fra markedsutsetting og -styring til globalisering og migrasjon. De som utdannes ved HiOA, vil møte disse ulike vilkårene i sin hverdag dersom de velger å arbeide i Osloregionen, eller i en by av en viss størrelse. Av slike grunner er større innsikt i bysamfunnets vilkår vesentlig for å forstå den virkeligheten profesjonene skal virke i. Av slike grunner er det også viktig at profesjonene er med og stiller de forskningsspørsmålene som nettopp handler om *konteksten*, bysamfunnet, som de skal forholde seg til i sitt daglige arbeid. I en videre storbysatsing bør det være aktiv dialog med det internasjonale forskersamfunnet, både på teoriplanet, og når det gjelder komparative studier, hvor større byer i Norden, Europa og globalt kan være aktuelle case og samarbeidspartnere. Målet er å satse enda mer på samarbeid med partnerinstitusjoner gjennom etablering av nye prosjekter, finansiert av NFR og EUs rammeprogrammer. I disse bestrebelsene vil Storbyprogrammet være et attraktivt fagmiljø og virkemiddel for å øke den nye institusjonens innslag av forskning generelt og av eksternt finansiert og internasjonal forskning spesielt, et behov som er sterkt understreket i HiOAs universitetsstrategi. Storbyprogrammet får jevnlig invitasjoner til å samarbeide på søknader og prosjekter i Norge, Norden og Europa, og har samarbeidssøknader under behandling så vel som pågående samarbeidsprosjekter.

Det må være HiOAs ambisjon å ligge på et høyt nivå når det gjelder tverrfaglig storbyforskning i Norge, men også på europeisk nivå. Det er i samsvar med universitetsstrategiens mål om å "være nasjonalt ledende og internasjonalt anerkjent innen nøkkelområdene til universitetet". I forhold til lignende forskning og utdanning ved institusjoner som UMB, AHO og NTNU, vil HiOAs Storbyprogram favne bredere. Ved HiOA foregår det allerede mye og relevant forskning med et storbyperspektiv som inkluderer et fokus på mangfold og interkulturalitet. Dette gjelder særlig deler av barne- og ungdomsforskningen, bibliotekforskningen, levekårsforskningen og universell utforming. Når AFI og NOVA fusjoneres med HiOA, vil storbytemaet aktualiseres. Mange forskere her er opptatt av menneskelige og arbeidsmessige vilkår i storbyregionen. Fusjonen med oppdragssektoren aktualiserer også en sterkere satsing på relevante oppdrag i samarbeid med Storbyprogrammet. Et eksempel er at Storbyprogrammet i 2012 utarbeidet en oppdragsrapport

i samarbeid med bibliotekforskere ved HiOA om nytt bibliotek på Furuset, med Alna bydel og Oslo kommune som oppdragsgiver. Storbyprogrammets ledere og stipendiater har lenge vært engasjert i debatter i medier og på konferanser, representasjon i utredninger og styrer, samt deltakelse i nettverk og komiteer, med byregionens vilkår og prosesser og generelle storbytemaer i fokus. Storbyprogrammet blir ansett som en attraktiv samarbeidspartner både regionalt, nasjonalt og i Norden.

(Se Storbyprogrammets nettsider <http://www.hioa.no/Forskning/Storby/>).

Storbyprogrammet er tverrfaglig, dette er både nødvendig og relevant når det gjelder å utvikle nye innsikter og ny kunnskap om de komplekse og sammensatte prosessene som preger storbyregionen. Slik kan tverrfaglige tilnærminger bidra til viktig teoriutvikling på tvers av fagene og disiplinene. Det er en viktig sammenheng mellom tverrfaglighet og akademisk kultur. Organisering av tverrfaglige forskningsgrupper omkring felles tema og forskningsspørsmål kan tjene til å utvikle en åpen akademisk kultur ved HiOA. På dette området har Storbyprogrammet en særlig viktig funksjon innenfor den nye institusjonen. I den felles universitetsstrategien understrekes dette slik: "Det nye universitetet vil ha et fortrinn knyttet til å utvikle tverrfaglig forskning og undervisning ved at institusjonen inkluderer en lang rekke disipliner, fag og profesjonsutdanninger. Gjennom strategiske forskningsprogrammer søker en å utnytte og utvikle dette fortrinnet." (s. 13).

3.2. Mangfold

Mangfoldsbegrepet kan være både normativt og deskriptivt. Det normative ligger i at vi ønsker å skape et mangfold, ikke bare håndtere det.

Mangfold er et vilkår for mennesker i byen, og omfatter flere dimensjoner ved individer og grupper enn interkulturalitet. Samspillet mellom ulike variable (alder, kjønn, funksjonsevne, etnisitet og klasse osv.) kan også fanges gjennom begrepet interseksjonalitet i skapelsen av mangfold. Derved framheves de ulike sosiale dimensjonene på linje med den kulturelle dimensjonen, i forståelsen og bruken av begrepet «mangfold».

Multiplisitet er et begrep om grunnleggende forskjell og er også et interessant begrep i mangfoldstematikken. Forskjell er ikke en motsetning til en norm, men derimot er det det mest grunnleggende menneskelige, i det at alle i seg selv er forskjellig fra andre.

3.3. Interkulturalitet

Vi sier i dag at vi lever i et flerkulturelt samfunn og i en flerkulturell by. I denne aktuelle sammenhengen er *interkulturalitet* begrepet som brukes. Med interkulturalitet vektlegger vi samhandling mellom mennesker samt det kulturelle mangfoldet. I begrepet ligger en nyanse knyttet til pluralisme, der fokus er på samhandlingen mellom grupper og individer med forskjellig kulturbakgrunn og kulturelle praksiser og verdier.

Interkulturalitet er et vidt begrep som innbefatter spørsmål om innvandring, kultur, etnisitet, monokultur, pluralitet mv. Konteksten vil vise om vi snakker om innvandring eller kultur som sådan (flerspråklighet, minoritetsspråklige mv.).

Det flerkulturelle samfunnet er et innarbeidet begrep som det i enkelte sammenhenger er hensiktsmessig å bruke. Det flerkulturelle samfunnet dreier seg blant annet om rettigheter i samfunnet. Begrepet legger vekt på samhandling mellom grupper, men det kan også bidra til å forsterke forskjeller. Konteksten, for eksempel storbyen, avgjør om dette begrepet er naturlig å bruke innenfor tematikken om kulturell variasjon.

Interkulturalitet bør også inkludere den kompetanse hver og en innehar. Vi ønsker å oppnå at man lærer å samhandle med mennesker uansett bakgrunn. Begrepet bærer i seg den internasjonale og transnasjonale dimensjonen, slik også mangfold gjør.

Samhandling i komplekse samfunn inkluderer uansett kulturdimensjonen. Det er derfor en fordel å operere med tre begreper. Interkulturalitet er en måte å forholde seg til mangfoldet på, der dynamikken mellom individer og grupper med ulik kulturell bakgrunn står i fokus.

4. Forslag til strategier og tiltak

I mandatet ligger det at workshopene skal formulere noen forslag til strategier som skal ivareta tematikken i HiOA. I tillegg til å formulere forslag til strategiske mål, har workshopen og arbeidsgruppa også formulert noen forslag til tiltak som kan føre til at strategiene realiseres.

Workshopen og arbeidsgruppa anbefaler at følgende strategier innarbeides i Strategiplanen for HiOA 2012-2020:

Virksomhetsmål 1 - Utdanning

HiOA

- skal i alle sine utdanninger forholde seg til urbanitet, mangfold og interkulturalitet ved å rekruttere studenter bredt og arbeide aktivt for at alle skal lykkes gjennom fagplaner, studieemner, arbeidsmåter, teknologi og tilgjengelighet
- skal tilby utdanning som gir studentene kunnskap, kompetanse og ferdigheter om den storbykonteksten de skal virke i

Tiltak:

HiOA

- skal benytte seg av den interkulturelle erfaring som studenter har
- skal utvikle moduler i et engelskspråklig, profesjonsrelevant og tverrfaglig urban studies-program i samarbeid med utdanningene, fakultetene og med partnerinstitusjoner
- skal utvikle tverrfaglige studietilbud (PhD-programmer, internasjonale fellesgrader, tverrfaglige kurstilbud, kurs/moduler på tvers av fakultetene eller masterprogrammer) som gir kunnskap om storbyregionens kompleksitet, interkulturalitet og mangfold

Virksomhetsmål 2 - Forsknings- og utviklingsarbeid

HiOA

- skal med sin universitetsprofil styrke tverrfaglig forskning på urbanitet, mangfold og interkulturalitet
- skal skape et attraktivt fagmiljø i nordisk og internasjonal sammenheng innen temaet urbanitet, mangfold og interkulturalitet, der forskningen formidles i internasjonale kanaler

- skal fremme forsknings- og utviklingssamarbeid med private og offentlige institusjoner og organisasjoner i storbyregionen innen urbanitet, mangfold og interkulturalitet
- skal tilby forskning som har relevans for storbyregionen og for profesjonene som skal virke i denne konteksten

Tiltak:

HiOA

- skal sammen med partnerinstitusjoner søke midler i EUs 8. rammeprogram Horizon 2020
- skal ha et robust tverrfakultært program som styrker forskningen på storbyregionale fenomener slik som mangfold og interkulturalitet
- skal arrangere utadrettede, regionale storbykonferanser der nyere forskning innen urbanitet, mangfold og interkulturalitet presenteres
- skal etablere nasjonale, nordiske og internasjonale nettverk innen urban studies, hvor interkulturalitet og mangfold er integrerte temaer og fokus i samarbeidet
- skal fortsette arbeidet med å innhente ekstern finansiering for å etablere forskning i feltet urbanitet, mangfold og interkulturalitet

Virksomhetsmål 3 - Samfunnsrettet virksomhet og formidling

HiOA

- skal samarbeide med arbeids- og samfunnsliv i regionen om FoU og oppdragsvirksomhet innen urbanitet, mangfold og interkulturalitet
- skal heve sin kompetanse på urbanitet, mangfold og interkulturalitet og utvikle en solid kompetansebank som tjener samarbeidet i regionen
- skal videreutvikle samarbeidet med Oslo og Akershus kommuner og fylkeskommuner om innovasjon og sosialt entreprenørskap på feltet urbanitet, mangfold og interkulturalitet

Tiltak

HiOA

- skal utvikle samarbeidsmodeller for kunnskapsutvikling innen urbanitet, mangfold og interkulturalitet
- skal etablere en oppdragsenhet innen urbanitet, mangfold og interkulturalitet, hvor i særdeleshet ansattes kompetanse ved AFI, NOVA og Sosialforsk utnyttes og utgjør viktige samarbeidspartnere
- skal videreføre og videreutvikle institusjonen «Storbylunsj», en åpen formidlingsarena for storbyforskning ved HiOA

Virksomhetsmål 4 - Menneskelige og økonomiske ressurser

HiOA

- skal ha en rekruttering av medarbeidere og studenter som speiler befolkningen og styrker internasjonaliseringen
- skal prioritere økonomiske og menneskelige ressurser for å realisere målsetningen for de tverrgående temaene urbanitet, mangfold og interkulturalitet

- skal ha et robust, tverrfakultært orientert program med høy kvalitet som ivaretar de tverrgående tema urbanitet, mangfold og interkulturalitet

Tiltak

HiOA

- skal organisere arbeidet med tverrgående tema effektivt
- skal etablere nødvendige interne samarbeidsfora for å ivareta tverrfaglige tema

5. Mulige modeller for organisering av oppgavene tilknyttet temaområde iii

I HiO ble tverrfaglige oppgaver som skulle løses på institusjonsnivå til dels plassert i sentraladministrasjonen. Det skjedde også da Storbyprogrammet og Interkult ble opprettet. Storbyprogrammet ble lagt til FoU-seksjonen.

Det er ikke helt uproblematisk at enheter med oppgaver innen forskning, utvikling og undervisning legges til administrative avdelinger. Det kan bli uklart hvordan linjene går for produksjon og administrasjon, og om rapporteringens form og innhold. Personalansvaret kan bli diffust. Enheten blir usynlig på HiOAs organisasjonskart, og det kan være vanskelig for en slik enhet å være representert i de fora der faglige og pedagogiske avgjørelser tas. Den kan få begrenset innflytelse på det faglige området den skal ivareta, og den kan få problemer med å holde seg orientert og å ta adekvate initiativ i forhold til miljøene på fakultetene. Det som var tenkt som et faglig lokomotiv på tvers i institusjonen, kan oppleves som et heftende vedheng i en administrativ avdeling. Det er også en fare for at enhetene blir svært små og personavhengige. Arbeid med tema kan tilnærmedesvis opphøre dersom enkeltpersoner slutter i institusjonen.

Det positive ved en organisatorisk plassering i fellesadministrasjonen, kan være at enheten er sikret administrativ støtte. Tematiske enheter har også uformelle muligheter til å komme nær institusjonens øverste beslutningstakere og derigjennom skape mer fokus på temaet.

Urbanitetstemaet oppfattes som en del av Storbyprogrammets virkefelt. I dag består Storbyprogrammet av to deler. En del er knyttet til sosio-, kultur- og oppvekststudier i storby og storbyregionen, og en annen del er knyttet til studier rundt teknologiske løsninger, bærekraftig utvikling og etiske problemstillinger. I tilknytning til det siste er det etablert en forskergruppe «Ansvarlig innovasjon».

Til og med 2011 ble arbeidet med interkulturalitet ivaretatt i prosjektet Interkult på institusjonsnivå i HiO. Interkult var et tiltak organisert som et sentraladministrativt prosjekt som tildelte midler til avdelingenes lokale tiltaksprosjekter og som arrangerte temamøter på tvers i institusjonen. Interkult ble til dels opplevd som et tiltak som kom på toppen av eller i tillegg til den ordinære virksomheten. Kunnskapen og metodikken man skaffet seg i prosjektperioden, bør videreføres. Workshopen konkluderte med at arbeidet med interkulturalitet bør ligge i fakultetene som et aspekt av den ordinære forsknings- og undervisningsaktiviteten. Det anbefales likevel at HiOA særlig stimulerer tverrfaglige forskningsprosjekter på tema interkulturalitet. Erfaringer viser at såkornmidler er særlig virksomme for igangsettelse i dette feltet.

Mangfoldstematikk som tverrfaglig forskningsprosjekt kan tenkes organisert gjennom de eksisterende forskningsprogrammene på institusjonsnivå. Noe av dette fanges allerede i dag opp i pågående prosjekt, som f.eks. Storbyprogrammets prosjekt i samarbeid med UiO om husholdningers flyttinger i Oslo-regionen. Det anbefales likevel at HiOA særlig stimulerer tverrfaglige forskningsprosjekter på tema mangfold.

Tiltak for å rekruttere studenter som speiler storbyregionens mangfold, ivaretas på institusjonsnivå av Avd. SK.

PUS har utviklet et program Mangfoldsperspektivet i pedagogisk praksis (MiPP), som bl.a. gir tilbud om opplæring og veiledning av undervisere og tilrettelegging for studenter med behov. Fra 1.6.2012 blir arbeidsoppgavene med Mangfoldsperspektivet i pedagogisk praksis flyttet til Avd. FB, seksjon Læringscenteret/biblioteket.

Arbeidsgruppa og workshopen har sett på mulige modeller for organisering av arbeidet med urbanitet. Forskningsoppgavene innen urbanitet ivaretas i dag av Storbyprogrammet, mens fakultetene står for utdanningsoppgavene på feltet. En endring av organisatorisk tilknytning for Storbyprogrammet vil trolig ha innvirkning på organisering av HOV. Derfor tillot workshopen seg å nevne noen forslag som også innbefatter HOV.

Modell 1: Status quo

Forskningsprogrammet Storby fortsetter som en del av FoU- seksjonen i avd. FB.

Status quo-løsning forutsetter at Storby får en tydeligere plass på institusjonens organisasjonskart og blir en tydelig enhet både faglig og budsjettmessig.

For: Storbyprogrammet er sikret administrativ støtte og nær kontakt med ledelsen av FoU. Organiseringen markerer at programmet er et institusjonsprogram.

Mot: Programmet blir lite synlig og får lite kontakt med fagmiljøene på fakultetene. Det kan oppstå uklarheter m h t faglig, økonomisk og administrativ styring. Plassering i en administrativ avdeling er erfaringsmessig en risiko for faglig robusthet. Mulighetene for å utvikle studietilbud kan være små.

Modell 2. Storbyprogrammet legges til fakultetene

Forskningsprogrammene HOV og Storby tilknyttes fakultetene. Storby kan i sin helhet tilknyttes TKD, eller det kan deles og den samfunnsvitenskaplige delen tilknyttes SAM. HOV kan plasseres på HF/SAM. Deling krever utredning. Eventuelle delingsmåter og tilknytninger må vurderes nøye.

For: Tematikken forankres i et fagmiljø, administrative oppgaver kan løses av fakultetsadministrasjon. Fakultetenes forskningsmiljøer styrkes, felles forskningsinteresser gir et større miljø og flere muligheter for samarbeid. Storbyforskningen får en bedre forankring i de faglige miljøene. Det blir enklere å utvikle studietilbud i samarbeid med fakultetene.

Mot: Storbyprogrammet mister slagkraft ved å bli oppdelt. Det tverrfaglige og tverrfakultære aspektet kan bli vanskelig å ivareta. Deler av programmenes forskningstema kan bli redusert.

Modell 3. Storbyprogrammet legges til Sosialforsk ved fakultet SAM

Forskningsprogrammene kan knyttes til Sosialforsk ved SAM.

For: Deler av Storby kan styrke forskningsgruppa på Sosialforsk. SAMs administrasjon kan benyttes. (HOV kan eventuelt også legges til Sosialforsk.)

Mot: Kulturelle og teknologiske aspekter ved forskningsprogrammene kan bli skadelidende. Det tverrfakultære samarbeidet kan bli vanskelig å realisere.

Modell 4. Forskningsprogrammene legges til SPS

Forskningsprogrammene HOV og Storby kan skilles ut fra FoU-seksjonen og tilknyttes SPS og dets administrasjon. Forskningslederne rapporterer til leder av SPS.

Forskningsprogrammet Storby kan deles i to: Storby og TKM-Ansvarlig innovasjon.

For: Mer effektiv utnyttelse av administrative ressurser.

Mot: Manglende felles faglig plattform.

Begge profileringsmiljøer - profesjon og storbyregion- vil trolig ha nok med seg selv.

Faglig sett ville disse to perspektivene befinne seg langt fra hverandre.

Samorganisering vil trolig ikke føre til mer kontakt med fakultetene enn nåværende modell.

Modell 5. Storby og HOV etableres som institutter og går inn i en organisatorisk enhet sammen med NOVA og AFI

Organiseringen av Storbyprogrammet (og HOV?) fortsetter midlertidig som i dag fram til sammenslåing mellom NOVA, AFI og HiOA. Da etableres forskningsprogrammene som et institutt og organiseres sammen med AFI og NOVA. De administrative oppgavene ivaretas av en felles administrasjon for instituttene.

For: Effektiv utnyttelse av en felles administrasjon for instituttene. Muligheter for økt oppdragsvirksomhet. Felles forskningsinteresser gir et større miljø og mulighet for samarbeid.

Mot: Det kan bli stilt de samme krav til Forskningsprogrammene som til de to instituttene når det gjelder f eks oppdrag, inntektskrav og moms. Det kan bli vanskelig å få innpass ved fakultetene og å utvikle av studieprogram.

Modell 6. Prosjektorganisering

En tenkelig modell der arbeid med tematikken prosjektorganiseres, ble ansett som så uaktuell at den ikke ble drøftet nærmere.

Når man velger modell, må det tverrfaglige aspektet veie tyngst. Hvordan den organisatoriske modellen legger til rette for tverrfakultært samarbeid og interaksjon må derfor være avgjørende.

Tematikken urbanitet, mangfold og interkulturalitet har et interfakultært nedslagsfelt. Workshopen og arbeidsgruppa anbefaler at arbeidet med tematikken fortrinnsvis legges til fakultet. Forskningsprogrammene anbefales flyttet fra Avd. FB og til fakultet. Hvordan fordelingen av arbeidsoppgavene mellom de aktuelle fakultetene kan gjøres, bør en se nærmere på. I tillegg til samarbeid med fakultetene kan relevante «satellitter» i spesielle fagmiljøer ved HiOA utvide feltet (Internasjonale studier, AFI, NOVA, Sosialforsk).

Workshopen tror mesteparten av fagfeltet og tematikken for Storbyprogrammet kan ivaretas ved fakultet TKD, mens programsamarbeid i helse- og velferdsfeltet kan organiseres gjennom fakultet SAM eller HF. Vi forslår at det utredes hvordan ansvaret for ivaretagelse av et tverrgående satsingsområde kan legges til og organiseres/administreres på et fakultet. Hvert av fakultetene kan ha ansvar for et tverrgående område, som dermed har en fysisk plassering på et fakultet, men forankring på flere eller alle fakulteter.

Universell utforming er et viktig felt, som kan fungere særlig sammenbindende i det tverrfaglige feltet urban studies. Det tverrfaglige feltet urban studies bør diskuteres i forhold hvordan det kan spille inn i utviklingen av et doktorgradsprogram innen forskningsfeltet universell utforming.

Som ledd i ivaretagelsen av de tverrgående temaene urbanitet, mangfold og interkulturalitet bør fakultetene kunne søke på sentrale strategimidler og såkornmidler. Det vil stimulere tverrfaglig forskning og tverrfakultært samarbeid både om studieprogrammer og forskningsprosjekter.

6.Referanser

- Sak 2-2012 til HiOA-styret
- PUS-rapport
- LAU-rapport
- Universitetsstrategien
- Strategidokumenter
- Programplan for Storbyprogrammet

6. Fleksible arbeids-, lærings- og vurderingsformer

Utvikle eCampus HiOA med fokus på læringsutbytte i undervisning, kvalitet i FoU arbeid, samt effektive og målrettede arbeidsprogram

For å nå eCampus målsettingen skal HiOA:

1. Definere og innføre organisatorisk modell for eCampus som ansvarliggjør toppledelsen og sikrer bred forankring og involvering i linjen
2. Etablere tidsavgrenset eCampus program (2-3 år) forankret i toppledelse, strategi og planer for å akselerere utviklingen og sikre helhetlig tilnærming
3. Utnytte det "digitale handlingsrommet" og stimulere hensiktsmessig bruk av IKT i undervisning, forskning og administrasjon
4. Stimulere IKT basert kompetanseutvikling og innovasjon og etablere arenaer/mekanismer for spredning og skalering av god praksis
5. Vektlegge bruk av IKT som støtter profesjonsspesifikk og praksisnær undervisning og læring med fokus på relevans, dialog og samhandling
6. Utvikle og innføre policy som avklarer opphavsrettslige forhold, sikrer bred og åpen informasjonstilgang og ivaretar krav til informasjonssikkerhet
7. Etablere nødvendig IKT kapasitet for samhandling, e-læring og bruk av digitale læremidler og sikre at et sett av felles teknologier og løsninger blir tatt i bruk i hele organisasjonen

7. Program Fremragende profesjonskvalifisering (FPK) - UTKAST

Innstilling fra arbeidsgruppe bestående av:

Prorektor Olgunn Ransedokken (leder), prodekanene Ingrid Narum, Sturla Rolfsen, Per Arne Olsen og Finn Aarsæther, studentrepresentantene Anne Christine Songedal Bjørnstad og Truls Moe Lundgren, seniorrådgiver Tormod Furuseth og professor Anton Havnes, Senter for profesjonsstudier.

Arbeidsgruppen har hatt 3 møter. Professor Anton Havnes har hatt hovedansvaret for å utforme arbeidsgruppens forslag til satsing på fremragende profesjonskvalifisering.

Bakgrunn

Strategi for universitetsatsing fastslår at utviklingen av kvaliteten i bachelorprogrammene må økes. HiOA har som mål å være et attraktivt studiested og ledende innen sine satsingsområde. Det overgripende målet er å utvikle et universitet med en tydelig profesjonsprofil, med hensyn til både forskning, utdanning og samfunnskontakt. Et av de strategiske tiltakene for å videreutvikle utdanningsprogrammene i tråd med universitetsstrategien er å etablere et senter for fremragende utdanning.

Arbeidsgruppen ble opprettet av Rektor og bedt om å utarbeide forslag til HiOAs satsing på fremragende utdanning i form av *Program for fremragende profesjonskvalifisering (FPK)* som kan inngå i *Strategi mot 2020* som ett av sju tverrgående temaer. Oppgaven er en oppfølging av vedtaket i HiOA-styre om å initiere utviklingsprosesser knyttet til profesjonskvalifisering. Dette er ett av sju tverrgående tema i det videre strategiarbeidet.

Følgende føringer var lagt for arbeidsgruppens arbeid:

1. Programmet skal rettes primært inn mot å styrke kvaliteten på profesjonsutdanningene. Programmet inkluderer også læring og utvikling i yrkesfeltet bl.a. praksisstudier, etterutdanning og innovasjon.
2. Programmet skal styrke samspillet mellom utdanning, forskning og yrkesfelt.
3. Programmet skal være fakultetsovergripende og bidra til å markere HiOA nasjonalt og internasjonalt som ledende i utvikling av profesjonsrettet høyere utdanning.
4. Det skal legges vekt på konkrete utviklingstiltak og forskning.
5. Arbeidet med å legge grunnlaget for at utdanningsmiljøer ved HiO søker om status som Fremragende utdanning i den nasjonale SFU-ordningen er et eget mål for arbeidet.
6. Program for fremragende profesjonskvalifisering skal være et institusjonelt, nasjonalt og internasjonalt arbeidet for å utvikle profesjonsutdanningene.

Mandat:

Arbeidsgruppen skal fremme forslag til mål og strategier, og skissere prioriterte satsingsområder for fremragende profesjonskvalifisering. Videre skal den diskutere og foreslå hvordan programmet skal styres og forankres i organisasjonen. Gruppen skal fremme forslag til ressursbehov og eventuelt etablering av egne lokaler for programmet.

Program:

I *Strategi for universitetssatsing* ble det fremholdt at det var nødvendig å opprette et Senter for fremragende utdanning for å øke kvaliteten i bachelorutdanningene. Når satsingen formuleres som et *program*, er det bl.a. for å markere at dette er en institusjonell satsing som inkluderer hele institusjonen. "Program" brukes her altså i betydningen en langsiktig, strategisk satsing på utvikling av studietilbudene – ikke for eksempel i betydningen studieprogram. Det er uttrykk for en institusjonell policy og oppfølgingen av den. Et slikt program er målrettet og avgrenset, oppgaver og ansvar er definert, og framdriften og resultatene evalueres. Programmet plasserer ansvar og myndighet for innovasjon i utdanningene i ulike ledd og nivå i organisasjonen. Det plasserer også ansvar og myndighet for utvikling av utdanningskvalitet i ulike virksomhetsområder, som styring og ledelse i linjeorganisasjonen, faglig og pedagogisk utviklingsarbeid i utdanning og fagmiljø, forskningsvirksomhet og relasjonene med yrkesfelt, region og samfunn. Det skiller seg altså fra et senter ved at aktiviteten er distribuert i ulike oppgaveområder i hele institusjon, heller enn at den er plassert hos en gruppe personer. Riktig nok må noen personer ha et særegent ansvar for tiltak og aktiviteter, men deres tilhørighet kan forankres i eksisterende enheter.

Hvor skal vi?

Mål for Program fremragende profesjonskvalifisering (FPK)

Hovedmål

- FPK skal bidra til å styrke arbeidet med å utvikle HiOA til et universitet med profesjonsprofil og å gjøre HiOA kjent og anerkjent i Norge og internasjonalt for fremragende profesjonsutdanninger. FPK skal også bidra til at utdanningene samtidig blir både mer forskningsbaserte og mer praksisnære gjennom å spre kunnskap fra forsknings- og utviklingsarbeid, initiere forsknings- og utviklingsprosjekter, drive egne forskningsprosjekt og inngå i FoU-nettverk nasjonalt og internasjonalt.
- FPK skal bidra til styrking av studentenes læring av profesjonell handledyktighet og vitenskapelig tenkemåte og refleksjon. Det skal bidra til videreutvikling av utdanningenes kunnskapsgrunnlag og modernisering av undervisnings-, lærings- og vurderingsformer i tråd med forskning, teknologisk utvikling, kunnskaps- og ferdighetskravene i profesjonene og forskningsbasert kunnskap om høyere utdanning.

Delmål

- Det er et bredt engasjement og deltakelse i utdanninger, fagmiljø og blant enkeltpersoner for satsing på å styrke forskningsbaserte profesjonsutdanninger med høy relevans for yrkesfeltet.
- Studentene er aktive deltakere i utdanning, FoU, videreutvikling av studiene og bygging av faglig aktive studiemiljø
- Det er utviklet målbeskrivelser og resultatindikatorer for profesjonskvalifisering på universitetsnivå som er institusjonelt forankret og har bred oppslutning blant vitenskapelig og administrativt tilsatte.
- HiOA har et sterkt forsknings- og utviklingsmiljø på profesjonsutdanningsområdene – med særlig vekt på bachelornivået – som markerer seg nasjonalt, nordisk og internasjonalt.
- Det er etablert forpliktende samarbeid med yrkesfelt, arbeidsliv-/yrkesorganisasjoner, kommuner, bydeler og andre relevante eksterne samarbeidspartnere
- Prosjekter, utdanninger eller fagmiljøer ved HiOA har oppnådd SFU-status

Grunnlaget for satsingen på fremragende utdanning ved HiOA

FPK skal:

- utgjøre en samlet, systematisk, utviklingsrettet institusjonell satsing med forankring i linjeorganisasjonen, i fagmiljøene og det faglige engasjementet hos lærere, studenter og eksterne samarbeidspartnere
- bidra til at HiOA får en sentral posisjon i utviklingene av profesjonsutdanningene og blir et kraftsenter for kompetanse og nyskaping
- spre erfaringer og kunnskap om profesjonsutdanning innad i institusjonen og overfor profesjonsutdanninger i Norge og internasjonalt
- kunne omfatte alle bachelorprogrammene ved HiOA

Arbeidsgruppen ser satsingen på fremragende profesjonskvalifisering som en videreføring og styrking av sterke sider ved HiOA som høyere utdanningsinstitusjon, med særlig vekt på profesjonsrettete bachelorprogram. Mange utdanninger har strukturer, praksiser og samarbeidsrelasjoner som gir retning for satsingen, men som også kan bygges videre ut og styrkes. Samtidig er det en viktig oppgave å spre erfaringer og kunnskap om profesjonsutdanning innad i institusjonen og overfor profesjonsutdanninger i Norge og internasjonalt. Vi ser satsingen på fremragende profesjonskvalifisering som en systematisk, utviklingsrettet institusjonell satsing med forankring i linjeorganisasjonen, i fagmiljøene og det faglige engasjementet hos lærere, studenter og administrasjon.

Satsingen må også søke å ivareta de forventningene til fusjonen mellom HiO og HiAk som ble uttrykt i pressemeldingen publisert på Regjeringens nettside i forbindelse med vedtaket om fusjon:

- Den nye sammenslåtte høyskolen vil få en sentral posisjon i utviklingene av profesjonsutdanningene, som innenfor helsefag og lærerutdanning. Vi trenger sterkere fagmiljø som kan bidra til å utvikle kvaliteten både i utdanning og forskning. Framtiden for den norske velferdsmodellen avhenger i stor grad om vi klarer å utdanne nok folk med riktig utdanning. Det er helt avgjørende at vi lykkes. Høyskolen blir viktig i dette arbeidet. Den må være en sterk regional aktør og utvikle samarbeidet med samfunns- og næringsliv videre,

- Visjonen til den nye høyskolen er å bli et kraftsenter for kompetanse og nyskaping. Den ønsker gjennom et bredere og mer komplett utdanningstilbud å heve kvaliteten i utdanningen, øke forskerinnnsatsen og bidra til at samfunnet får dekket sitt behov for arbeidskraft.

Innstillingen må legge vekt på premissene for akkreditering til universitet, slik de uttrykkes i *Tilsynsforskriften*. Her legges det bl.a. vekt på samspill mellom FoU og utdanning og at FoU-virkomheten støtter godt opp under studietilbudene. FPK må bidra til å styrke systematisk videreutvikling av kunnskapsgrunnlaget for utdanningene (og profesjonene) og å styrke kvaliteten i studieoppleggene – undervisning, læring og vurdering. FPK må støtte opp om HiOAs universitetsstrategi, men universitetsstatus er ikke avgjørende for satsingen på fremragende profesjonskvalifisering. FPK må rette seg inn mot den utvikling av kvalitet i utdanningene uavhengig av om institusjonen oppnår universitetsstatus eller ikke – eller når det skjer.

Satsingen må også bygge på nye rammeplaner i for eksempel ingeniøruddanning og lærerutdanningene og Stortingsmelding 11 om helse- og sosialfagene, der det bl.a. legges vekt på profesjonsorientering, integrert og forskningsbasert utdanning og praksisnær forskning. På områder som har med profesjonsprofil og forskningsbasert utdanning å gjøre bør HiOA sikte minst like høyt som det slike styringsdokumenter gjør.

Spissingen av programmet mot profesjonskvalifisering må samtidig inkludere alle profesjons- og yrkesutdanningene ved HiOA. Den bygger på at yrkesutøvelsens profesjonalitet ikke er absolutt, altså et enten eller. Profesjonaliseringen av yrker kan forstås som en dimensjon, der noen er sterkt og andre svakere profesjonalisert. Vi bygger altså på at det kan være et kontinuum av profesjonalisering. Vi kommer senere tilbake til en avklaring av hvordan vi forstå profesjon og profesjonskvalifisering ut fra et slikt mer gradualistisk profesjonsbegrep.

Innretning og prioriterte satsingsområder

FPK bør legges opp med utgangspunkt i tre innsatsområder, som representerer ulike faglige nivåer og aktivitetsområder, som skal styrkes og integreres:

- Bred, institusjonell satsing som er forankret i linjeorganisasjonen og inkluderer alle styringsnivåer, fagmiljø, studenter og eksterne samarbeidspartnere og som sikter mot å utvikle studiekvalitet.
- Pilotprosjekter lokalt i utdanninger og fagmiljø knyttet til avgrensede tema og med avgrenset omfang. På dette nivået drives FPK som utviklingsprosjekter ledet av personer fra fagmiljøene.
- Satsingen på fremragende profesjonskvalifisering i utdanningene må forsterkes med forskning som spisses mot satsingsområdet. Oppgavene på dette nivået forankres i et

fakultetsovergrepene i forskningsmiljø i samarbeid med aktuelle forskere ved fakultetene og utdanningene.

På tvers av disse nivåene og aktivitetsområdene skal FPK bidra til å befeste og videreutvikle eksisterende (tendenser til) fremragende profesjonskvalifisering og stimulere til utvikling av nye undervisnings-, lærings- og vurderingspraksiser.

FPK bør rette seg spesielt mot profesjonsaspekter ved utdanningene. Tre tematiske satsingsområder står fram som særlig aktuelle både for arbeidet med bred implementering, lokale utviklingsprosjekt og forskning:

- Yrkesrelevans – yrkesrettingen av studiene, praksisstudier, samarbeid med yrkesfelt
- Forskningsbasert utdanning – kunnskapsgrunnlaget (innholdskomponentene i studiet) og tilretteleggingen for og organiseringen av læring og gjennomføringen av studiet (undervisningsopplegg, -metoder, vurdering, veiledning, tilbakemelding)
- Sammenhengen mellom de ulike elementene i utdanningene – for eksempel moduler, fagområder, teori/praksis

Innenfor rammen av disse tre brede satsingsområdene kan det tenkes prosjekter som både retter seg inn mot disiplinfaglige moduler, praksisstudier og integrasjonen av ulike komponenter i studiene. I satsingsområdet yrkesrelevans kan det være flere konkrete satsinger, eksempelvis prosjekter om veiledning i praksis, simulering, laboratoriumsundervisning eller casemetodikk innen området yrkesrelevans. Tilsvarende kan det innenfor de andre satsingsområdene være flere tematisk avgrensede satsinger

I *Strategi for universitetssatsing* legges det vekt på at studentene skal lære både profesjonell handlingsdyktighet og vitenskapelig tenkemåte og refleksjon. FPK må legge opp til at yrkesrelevans og forskningsbasert utdanning bygger opp om hverandre. Samspillet mellom forskningsbasert kunnskap og profesjonell dyktighet er avgjørende i yrkesutøvelsen. Derfor blir integrasjonen av de ulike faglige elementene i profesjonenes og utdanningenes kunnskapsgrunnlag et sentralt punkt. Integrasjon forutsetter imidlertid kunnskap på de fagområdene som skal integreres. En av utfordringene i profesjonsutdanningene er å formidle betydningen av de enkelte komponentene i utdanningen og fremme integrering av faglig kunnskap og praktisk anvendelse av dem. En annen utfordring er hvordan studentene møter yrkesrepertoarene gjennom utdanningen.

I den samlede porteføljen av tiltak for å styrke utdanning, forskning og samfunnskontakt ved HiOA vil FPK være i et omland av flere satsingsområder. FPK bør både ha en avgrensning av sine satsingsområder, samtidig som det bør sikres at det er kontakt og kommunikasjon på tvers av de ulike tverrgående temaene i *Strategi 2020*, for eksempel HiOAs dannelsesprogram, urbanitet, interkulturalitet og mangfold, og framtidsrettete arbeids-, lærings- og vurderingsformer – e-Campus.

Arbeidet med å styrke profesjonsutdanningene ved HiOA krever kraftfull og bærekraftig organisering. Den må være *kraftfull* i den forstand at det er nødvendige ressurser i form av en ledende prosjektgruppe/forskergruppe, lokale programansvarlige i fakultetene og utdanningene, lokale

prosjektledere og prosjektmedarbeidere knyttet til utviklingsprosjektene og nettverk i institusjonen og ekstern. Den må bære *bærekraftig* i den forstand at satsingen knytter an til sentrale strategiske satsinger i institusjonen, forholder seg til linjeorganisasjonen og utviklingen av institusjonen som helhet og imøtekommer interesser og utviklingstrekk som har bred oppslutning i fagmiljøene, yrkesfeltet og politiske retningslinjer.

FPK må også ha en tydelig utadrettet profil, bl.a. gjennom vitenskapelig og faglig publisering og bred formidling mot ulike grupper av interessenter. Særlig forskergruppen må være internasjonalt orientert og bidra inn i og gjøre nytte av internasjonale nettverk og forskningsprosjekt.

FPK har som en særegent satsing å legge grunnlaget for å søke om status som Senter for fremragende utdanning (SFU). Det kan være i form av et institusjonelt, utdanningsovergripende prosjekt, eller fakultets- eller utdanningsspesifikke prosjekter. FPK skal bistå og være en ressurs for miljøer som ønsker å fremme SFU-søknad.

Hvordan skal vi komme dit?

Strategisk innretning, prioriteringer og tiltaksområder

Overordnet

Premiss: Samlet "grep", målretting, ansvarsdeling og stringens

HiOA bør rette arbeide med utdanningskvalitet inn mot at flest mulige av studieprogrammene utvikler seg i retning av å blir anerkjent som solide profesjonsutdanninger. FPK må bidra til å vise HiOAs profil og prioriteringer.

HiOAs satsing på fremragende profesjonskvalifisering bør være resultatorientert i den forstand at en søker å oppnå bestemte, langsiktige og målbare resultater. Samtidig bør den være aktivitetsorientert. Satsingen bør bestå av tiltak, prosjekter og aktiviteter som er godt planlagt, institusjonelt forankret og systematisk gjennomført, dokumentert og analysert. Det må legges opp til bred dokumentasjon og formidling rettet mot ulike målgrupper.

FPK skal trekke med studenter, representanter fra yrkesfeltet, sektororganisasjoner (KS, NHO, Spekter, osv.), arbeidslivs-/yrkesorganisasjoner, kommuner og bydeler med i arbeidet for fremragende profesjonskvalifisering.

Det må følge ressurser med satsingen, både stillinger for en sentral prosjektgruppe, stillingsandeler lokalt i fakultetene og prosjektmidler som finansierer lokale pilotprosjekter og samlede, institusjonelle prosjekter.

Forskningsbasert kunnskap om styring, ledelse og utvikling i høyere utdanning må legges til grunn for linjeorganisasjonens innretning av den brede implementeringen av tiltak for utdanningskvalitet. FPK må ha en tydelig forskningsforankring som sikrer at den institusjonelle satsingen baseres på forskningsbasert kunnskap og sikrer at FPK blir en kraftfull aktør i kunnskapsutviklingen knyttet til profesjonskvalifisering.

Bred implementering

Premiss: Strategi for universitetssatsing - styrking av utdanningene, et utviklingsperspektiv

På institusjonelt nivå inngår FPK i arbeidet med å formulere mål og tiltak som gjelder utdanningskvaliteten ved institusjonen som helhet, fakultetene og den enkelte utdanning. FPK er del av det brede, fakultets- og utdanningsforankrede studiekvalitetsarbeidet. Målet er bred implementering av tiltak for å styrke kvaliteten på profesjonsutdanningene i tråd med målet om å bli et ledende profesjonsuniversitet. Innretningen av arbeidet med utdanningskvalitet mot utvikling av fremragende profesjonskvalifisering må være et anliggende for alle ledd i institusjon, alle tilsatte, studentene og eksterne samarbeidspartnere.

Alle studenter bør kunne forvente en best mulig utdanning, ut fra den forskningsbaserte kunnskapsstatusen på feltet og kunnskap om høyere utdanning – læring, undervisning, veiledning og vurdering. Utdanningene trenger å moderniseres ut fra eksisterende kunnskap og med tanke på å styrke forskningsbasert og praksisnær utdanning. Forskningsbasert kunnskap om ledelse og styring av høyere utdanning er også vesentlig i utviklingen av utdanningskvalitet.

FPK kan på dette nivået forstås som en samlet institusjonell satsing på å styrke kvaliteten på utdanningene og utvikle både relevans og forskningsforankring. Satsingen på fremragende profesjonskvalifisering bør medføre at mål og innsatsområder gjøres tydelig og at det er insentiver og ressurser for fagmiljøene til utviklingstiltak. Satsingen bør profilere den institusjonelle innretningen på arbeidet med studiekvalitet og markere ledelsens myndighet og ansvar for å etablere strukturer, tiltak og insentiver for slik innsats. Hensikten må være å utvikle studiene på grunnlag av forskningsbasert kunnskap om fag, profesjon og høyere utdanning.

En slik satsing må inkludere alle styringsnivåer, tilsatte, studenter og eksterne samarbeidspartnere. Ansvar for å iverksette og videreutvikle satsingen må ligge hos ledelsen, fagmiljøene og enkeltpersoner.

Utviklingsprosjekter i utdanningene

Premiss: Inkrementell endring – forankring i system, faglig samspill og personene

Utviklingen av utdanningen med utgangspunkt i eksisterende, forskningsbasert kunnskap forutsetter systematisk utprøving av ideer og tiltak, og tilpassing til lokale faglige og institusjonelle betingelser og muligheter.

I tillegg til bred implementering bør FPK bestå av en portefølje av utviklingsrettede FoU-prosjekter i og på tvers av utdanninger og fagmiljø. Slike FoU-prosjekt kan være piloter i det institusjonelle, utviklingsrettede arbeidet. Nye ideer, strategier og opplegg – eller ideer fra forskningslitteraturen – kan bli (re)formulert og prøvd ut. Prosjektene bør ta utgangspunkt i lokale utviklingsbehov og – tendenser i utdanning eller fagmiljø. De kan rette seg mot å utvikle eller forbedre modeller, redskaper og praksiser for organisering av undervisning, tilbakemelding til studenter, oppgaveformuleringer, tilrettelegging for studenters læring i praksisstudier, samarbeid med yrkesfeltet, samarbeid på tvers av utdanninger og andre initiativ som utdanningene finner nyttig og interessant. Strategisk, tematisk fokusert og systematisk utforskning av muligheter gjennom konkrete, avgrensede prosjekter kan legge grunnlaget for en samlet satsing på fremragende profesjonskvalifisering.

Utviklingsprosjektene må ledes lokalt og drives av fagpersoner fra de fagmiljøene og utdanningene som er involvert. Linjeorganisasjonen må være aktiv i utvikling og oppfølging av prosjektene. Det bør også oppfordres til prosjekter der ulike fagmiljø i en utdanning og prosjekter der to eller flere utdanninger går sammen om utviklingstiltak. Det bør være strategiske midler spesifikt rettet mot ulike nivå av prosjekter – innen fag/utdanning, på tvers av utdanning og på tvers av fakulteter.

Prosjektene må organiseres som FoU-prosjekter, med lokale prosjektledere og forankring i fagmiljø og linjeorganisasjonen. Innovasjon og modernisering av studiene i tråd med forskningsbasert kunnskap, kunnskapskrav i yrkesfeltet, teknologiske og institusjonelle muligheter og betingelser. Studentene er viktige partnere i arbeidet med fremragende profesjonskvalifisering og bør inkluderes i prosjektene. Når det er hensiktsmessig eller mulig bør prosjektene knytte an til samarbeidsrelasjoner med eksterne partnere.

Det må kreves prosjektbeskrivelse der temaområde, utfordringer, kunnskapsstatus på området, metodologi, tidsplan, ressursbehov og planer for formidling fra prosjektet formuleres. Prosjektene som er forankret i strategiske planer og mål for den brede, institusjonelle FPK-satsingen på utvikling av studier bær prioriteres, samtidig som det også bør være rom for lovende, frittstående prosjekter på andre, mer spissete områder.

Det bør legges opp til ulike former for spredning, bl.a. formidling i eget miljø, i institusjon og ved nasjonale og internasjonale konferanser. Det er ønskelig at også utviklingsprosjektene legger vekt på vitenskapelig publisering i tidsskrift og bøker, og formidling mot yrkesfelt, eller praksisfelt, der det er relevant. Det innebærer at satsingen på fremragende profesjonskvalifisering også bør bidra til å styrke FoU-aktiviteten og –produksjonen ved HiOA. Samtidig kan satsingen også ses på som en styrking av innretning mot innovasjon ved HiOA.

Forskning på profesjonskvalifisering – spisskompetanse FoU i profesjonskvalifisering

Premiss: Ledende i forskning og utviklingsarbeid på området profesjonskvalifisering og høyere utdanning

FPK knyttes opp mot satsing på profesjonsstudier, med vekt på profesjonsutdanning, for å styrke det forskningsbaserte grunnlaget for utviklingen av studiene. Den spissete satsingen på forskning i PFK har kunnskapsutvikling som særegent mål og skal samtidig bidra til å styrke arbeidet med utviklingen av fremragende profesjonskvalifisering på begge de andre nivåene. I tillegg til vitenskapelig formidling skal det legges vekt på kunnskapsspredning mot utdanninger og relevante yrkesfelt.

Forskningen kan være reviewstudier, følgeforskning knyttet til utviklingsprosjekter i utdanningene, kartleggingsstudier, empiriske eller teoretiske studier. Praksisnære forskning bør prioriteres. FPK knyttes opp mot relevant forskning som skjer ved HiOA, med særlig vekt på å utvikle koblinger til StudData og andre prosjekter ved SPS.

Et ledd i FPK må være å utvikle et spisskompetansemiljø i forskning på profesjonskvalifisering. Forskningen må representere en spissatsing, samtidig som den inngår i en bred, flerfaglig tilnærming til profesjonsstudier. Et slikt bredt forskningsmiljø finnes allerede ved Senter for profesjonsstudier. Forskningen knyttet til FPK må også forholde seg til utviklingsprosjekter i utdanningene og annen forskning ved HiOA som bidrar til å styrke kunnskapsgrunnlaget for utdanningen eller organiseringen av studiene, undervisning, læring og vurdering. Forskningen må bygge på en langsiktig forskningsstrategi, med kunnskapsutvikling som primær hensikt. Samtidig må forskningen bidra til å styrke satsingen på fremragende profesjonskvalifisering. Det må derfor legges opp til aktiv kunnskapsdeling med fagmiljø og aktiv formidling av kunnskap gjennom både vitenskapelig publisering og bred, allmenn formidling (inkludert nettbasert formidling).

Forskningsaspektet ved FPK bør søke kontakt med, og initiere, nasjonale og internasjonale nettverk.

Utvikling av resultatindikatorer

Premiss: "The proof of the pudding is the eating" – det er resultatene som teller.

HiOA bør utvikle tydelige resultatmål og indikatorer for måloppnåelse i arbeid med å utvikle fremragende profesjonskvalifisering. Resultatene bør kunne måles i studentenes læringsutbytte.

Utviklingen av indikatorer bør ta hensyn til bl.a. kriteriene for SFU-ordningen som NOKUT administrerer, momenter i den nyopprettete NOKUT-portalen og internasjonale indikator, for eksempel U-Multirank-rapporten til EU-commissjonen. I tillegg bør det også vurderes egne resultatmål og indikatorer på bakgrunn av HiOAs strategi for universitetssetting.

Det er særlig behov for studentdata, data om utviklingstiltak, studieevalueringer, oversikt over eksterne nettverk og relasjoner. Innovasjon, FoU-produksjon, formidling og vitenskapelig publisering knyttet til studier av utdanning og utviklingsarbeid er andre aktuelle typer indikatorer. Mål for posisjonering av HiOA som nasjonal og internasjonal aktør er også aktuelle indikatorer. Endelig er mål for oppnåelse av FPK-spesifikke mål et aktuelt sett av indikatorer.

Erfaringsdeling, organisasjonsutvikling, kompetanseutvikling

Premiss: Profesjonell læring skjer også i høyere utdanning, blant vitenskapelig og administrativt tilsatte

Kompetanseutvikling er en del av alt arbeidsliv, også arbeid som forsker, lærer eller administrativt tilsatt i høyere utdanning. Fremragende profesjonskvalifisering må ta utgangspunkt i forskning og utviklingsarbeid i høyere utdanning, i HiOA sitt tilfelle i profesjonskvalifisering på bachelornivået. Utviklingen av fremragende profesjonskvalifisering må bygge både på internasjonal forskning og på lokale erfaringer fra egne utviklingsprosjekter.

FPK bør fylle alle disse funksjonene: formidling av forskningsbasert kunnskap om profesjonskvalifisering og formidling av erfaringer og kunnskap fra utviklingsprosjekter og forskning ved egen institusjon. Prioriteringen av bred formidling – innad i fakultet, utdanning eller faggruppe – som er omtalt ovenfor vil være en del av den interne kompetanseutviklingen.

FPK bør også rettes inn mot å være en nasjonal og internasjonal aktør i arbeidet med å utvikle profesjonsutdanninger og profesjonskvalifisering etter utdanning. FPK bør ha en aktiv nettside, rettet mot egen organisasjon og eksternt. Det bør arrangeres nasjonale kurs, seminarer, symposier, og lignende.

Lokaler og arenaer

Satsingen på fremragende profesjonskvalifisering kan bare lykkes gjennom å initiere aktivitet, skape engasjement, etablere kommunikasjon om utdanningskvalitet og markere seg i nasjonal, nordisk og internasjonalt.

FPK må ha lokaliteter som kan huse aktivitetene og styrke mulighetene for koordinering, samarbeid og kommunikasjon på tvers av innsatsområdene, utviklingsprosjektene og forskningen.

Det bør opprettes et Laboratorium for profesjonskvalifisering (ProLab) i Pilestredet 46, studiested Frydenlund. ProLab bør være et møtested for prosjektmedarbeidere, forskergruppen og andre. Det kan også være arena for erfarings- og kunnskapsdeling knyttet til fremragende profesjonskvalifisering i form av seminarer og workshops. ProLab bør ha et arbeidsareal som medarbeidere i prosjekter kan bruke i perioder, og det bør ha et møterom som er godt utstyrt for kommunikasjon innad i HiOA og mot omverden.

ProLab kan også være navnet på et nettsted for orientering om den brede implementeringen av fremragende utdanningspraksis, utviklingsprosjektene og forskningen knyttet til FPK, og slik styrke kunnskapsspredning, erfaringsdeling og kommunikasjon som er både internt og eksternt rettet.

Etableringen av ProLab bør skje i samarbeid med prosjektgruppen for e-Campus Ved opprettelsen av et eventuelt e-Campuslaboratorium bør tilrettelegging og kommunikasjonsmulighetene koordineres.

Ressurser

Det foreslås satt av midler til FPK som følger:

- To UV-stillinger knyttet direkte til FPK, med tilknytning til SPS, hvorav én er prosjektleder for FPK (professor eller dosent) og den andre en førstestilling.
- En teknisk-administrativ stilling knyttet til administrasjon og drift av arrangement på ProLab og nettsted.
- Strategiske midler ved HiOA sentralt for brede, tverrfakultære utviklingsprosjekter og satsinger.
- Strategiske midler i fakultetene for andel av faglig stilling med oppgave for FPK i fakultetet.
- Strategiske midler i fakultetene for utviklingsprosjekter i utdanningene – både innen enkeltutdanninger og fagmiljø og på tvers av utdanninger og fagmiljø ved fakultetet.
- Midler til etablering og drift av ProLab – lokalet, nettsted, arrangement og annet.

(Hvis du trenger tall for lønnskostnader til og med 31.04.2012, kan du regne følgende gjennomsnittskostnader: 850 000 for en professor, 700 000 for en førsteamanuensis, 600 000 for en saksbehandler og 500 000 for en stipendiat).

Finansieringen av FPK krever nye, friske midler. Det gjelder særlig stillinger, husleie, etablering og drift av ProLab og strategiske FoU-midler. Ressurser til lokalt, utdannings- og fakultetovergripende utviklingsrettet aktivitet bør i noen grad konkretiseres i budsjettet. Samtidig bør

utviklingsprosjektene også inngå i konkurransen om sentrale FoU-midler og i fakultetene. Som samlet satsing bør det etableres ett utdanningsovergripende forsknings- og utviklingsprosjekt som FPK kan samles om i en oppstartperiode.

FPK må også være aktive i konkurranser om interne FoU-midler og arbeide aktivt med å søke eksterne midler fra NFR og andre instanser og aktivt oppsøke mulige finansieringskilder.

De to stillingene som er knyttet til universitets- og høgskolepedagogikk, vil sammen med de to tilsatte ved PFK kunne utgjøre forskergruppen som har fremragende profesjonskvalifisering som særegen oppgave. Det innebærer at forskningsdelen av UH-stillingene knyttes til fremragende profesjonskvalifisering. Forskergruppen vil inngå i det brede, tverrfaglige forskningsmiljøet ved SPS. Forskere ved SPS bør også inngå i det faglige nettverket knyttet til FPK sammen med personer fra fakultetene.

Forankring, styring og ledelse

Styret for HiOA fastsetter den overgripende strategien for FPK.

Fakulteter og institutter fastsetter lokal oppfølging, innretning og prioriteringer for satsingen på fremragende profesjonskvalifisering.

FPK må konkretiseres gjennom en bred, åpen diskusjon der ledelse, utdanningsmiljø, forskningsmiljø, studenter, administrasjon og eksterne samarbeidspartnere inngår.

Det etableres en prosjektutviklingsgruppe med representanter fra faglig og administrativ ledelse, fakultetene, studentene og SPS. Prosjektgruppen legger våren 2013 fram plan for organisering av arbeidet med framragende profesjonskvalifisering for HiOA-styret (se tidsplan nedenfor).

De to UV-stillingene utlyses så snart det finnes budsjettmessig grunnlag for det. De tilsettes ved SPS. Administrativ ressurs allokeres eller tilsettes også så snart som mulig.

Det etableres en styringsgruppe som settes sammen slik: Rektors ledermøte (Rektor og prorektor, direktør, dekaner), senterleder SPS, leder og nestleder i studentutvalget og prosjektansvarlig. Styringsgruppen bør også ha ansvar for utvikling av policy for satsingen på fremragende utdanning ved institusjonen.

Den brede implementeringen av tiltak for å styrke utdanningene må forankres i den systematiske satsingen på utdanningskvalitet i hele organisasjonen. Det er et arbeid som må uttrykkes tydelig i policydokument, drives av ledelsen på alle styringsnivå og være en løpende oppgave for fagmiljøene og alle tilsatte. På dette tiltaksområdet ser arbeidsgruppen det ikke nødvendig å etablere nye organer.

Utviklingsprosjektene bør ha en sterk lokal forankring i fagmiljøene og knyttes opp mot den brede implementeringen av tiltak for å bedre studiekvaliteten ved studiene. Med den vekten som legges på FoU-aspekter ved satsingen på fremragende utdanning bør FoU-utvalget ved fakultet vurdere og prioritere lokale utviklingsprosjekt, tilsvarende det som gjelder for FoU allment – og FoU-utvalget for HiOA for fakultetsovergripende prosjekter. Utviklingsprosjektene må også ha støtte fra ledelsen på det aktuelle nivået for å kunne få midler. Satsingen på fremragende profesjonskvalifisering bør også på dette nivået ivaretas av eksisterende organer. Det bør imidlertid være lokale prosjektlederne i fakultetene som har førstestillingskompetanse og minst 50% av stillingen sin knyttet til satsingen på fremragende profesjonskvalifisering. De bør ha det lokale ansvaret og myndighet til å lede fakultetene og instituttens arbeid med å utvikle fremragende profesjonsutdanning.

Spisskompetansemiljøet i forskning på fremragende profesjonskvalifisering bør ha sin institusjonelle tilknytning i Senter for profesjonsstudier. En slik plassering kan også bidra til å styrke båndene mellom sentret og fakultetene og utdanningene.

Tidsplan for utviklingen av FPK

Høsten 2012:

Studieåret 2012-13 bør være en kartleggings- og utviklingsfase.

Arbeidet med å utvikle resultatindikatorer for fremragende profesjonskvalifisering må starte tidlig. Her vil studieadministrasjonen spille en sentral rolle.

Det bør lages oversikt over styringsdokument, styrevedtak, føringer, utviklingstiltak og –tendenser ved HiOA som satsingen på fremragende profesjonskvalifisering kan forankres i. Prosjektgruppen bør også identifisere faglige tema og miljøer som FPK bør rettes inn mot, så vel som undersøke mulighetene for å bygge på eksempler og erfaringer fra andre institusjoner (nasjonalt og internasjonalt).

Det arrangeres åpne diskusjoner om innretningen av satsingen på fremragende profesjonskvalifisering – også nettbaserte diskusjonsfora. I løpet av høsten 2012 legges grunnlaget legges for prioriteringer i budsjett for 2013. Det lages en oversikt over utviklingsprosjekter og kvalitetsutviklingstiltak ved HiOA.

Med utgangspunkt i de institusjonelle prioriteringene og tilgjengelige ressurser planlegges konkret

organisering og gjennomføring av FPK. I samarbeid med fakulteter, utdanninger, fagmiljø og SPS undersøkes muligheter for igangsetting av utviklings- og forskningsprosjekter.

Våren 2013:

Hvert fakultet bør initiere minst ett omfattende prosjektområde, i tillegg til at det utvikles lokale utviklingsprosjekter i enkelte utdanninger. Arbeidet med å etablere et bredt forsknings- og utviklingsprosjekt som gjelder fremragende profesjonskvalifisering på tvers av utdanninger og fakultet bør starte.

Med utgangspunkt i delprosjekter i LAU-prosjektet utvikles det også strukturer og modeller for samarbeid mellom HiOA og eksterne samarbeidspartnere.

Det opprettes et nettsted for FPK. ProLab bygges opp med arbeidsplasser, videokonferanseutstyr, annet digitalt utstyr og seminar muligheter.

Det bør også utredes hvordan programmet kan utnytte mulighetene for samarbeid med annen innsats knyttet til forskningskvalifisering, utdanningskvalitet og aktuelle forskningsområder.

Vi kan forvente utlysning av ny runde med søknad om SFU-status i den nasjonale ordningen i løpet av vinteren 2013, og det må jobbes med SFU-søknad.

Forslag til organisering, aktivitetsplan og budsjett for satsingen på fremragende profesjonskvalifisering legges fram for styret.

Høsten 2013: Implementering av FPK og ProLab.

Begrepsavklaring

Profesjonskvalifisering

De fleste av de tre-fireårige høgskoleutdanningene ved HiOA omtales som profesjonsutdanninger. Termen *profesjon* brukes nå også internasjonalt som betegnelse på grupper som sykepleiere, lærere, sosialarbeidere, osv. Profesjon forutsetter spesialisert kunnskap og bygger på tillit fra samfunn og den eller de som den profesjonelle yrkesutøveren forholder seg til. Kvalifiseringen til denne typen yrker har blitt en del av høyere utdanning. De er således blitt del av vitenskapelige utdanningsinstitusjoner der utdanning er koblet til forskning. HiOAs satsing på å bli universitet kan forstås som en ytterligere profesjonalisering av utdanningene og yrkespraksisen.

Ved å bruke ordet *profesjonskvalifisering* setter vi søkelyset på læring og utvikling som spenner over skillet mellom utdannings- og arbeidskonteksten. Den formelle yrkesutdanningen, grunnutdanningen, kvalifiserer til selvstendig yrkespraksis, men profesjonell yrkesutøvelse forutsetter også videre læring som yrkesaktiv (jfr. omstilling i arbeidslivet, ny teknologi, nye institusjoner, profesjonell karriere, etter- og videreutdanning). Slik kan profesjonsutdanning ses på

som "innledende profesjonskvalifisering". I engelsk terminologi brukes termen "initial professional development" som en underkategori av den videre termen "professional development". Som profesjonell inngår man i "continuing professional development", som kan skje gjennom både systematisk planlegging av erfaringsdeling og læring knyttet til arbeidet, eller mer systematiske "professional development programs". Profesjonsutdanning representerer en sertifisering til utøvelse av yrket, i noen tilfelle som formell autorisasjon (helsefag). I noen profesjoner markeres behovet for fortsatt læring etter utdannelsen ved at det kreves turnus, eller at det er obligatorisk med skolering i nye retningslinjer for profesjonsutøvelsen (for eksempel revisorer).

Begrepet profesjonskvalifisering peker altså ut over den formelle profesjonsutdanningen. Utdanningen skal kvalifisere til videre profesjonell læring og utvikling (jfr. det noe slitte begrepet 'livslang læring'). Profesjonsutdanningene har som oppgave å legge til rette for et livslangt læringsforløp, der den enkeltes potensial får mulighet til å utfolde seg til beste for personen selv, samfunnet og de klientene, pasientene, brukerne, kundene eller barna som han eller hun forholder seg til som profesjonsutøver. Det fordrer at utdanningen også har oppmerksomhet mot arbeidsplassen og yrkesfeltet som læringsarena.

Det å mestre et faginnhold i utdanningskonteksten garanterer ikke at man også mestrer det i en praktisk yrkeskontekst. Overgangen fra utdanning til arbeid innebærer anvendelse av generell kunnskap man har lært i utdanningen på spesifikke oppgaver i lokale situasjoner og bestemte formål. Overgangen kan også i større eller mindre grad innebære re-læring av det en har lært i utdanningen, eller en re-kontekstualisering av kunnskapen. Re-læringen, eller re-kontekstualiseringen kan være lett overkommelig eller vanskelig – avhengig av bl.a. hvor grundig man har lært, nærheten mellom utdanning og yrkesfelt, kompleksiteten av arbeidet, personens måte å møte nye oppgaver på og støtte og oppfølgingen (av nytilsatte) på arbeidsstedet.

Poenget her er at begrepet profesjonskvalifisering setter en læringshorisont i utdanningene som strekker seg ut over studiet og inn i yrkesfeltet. Det er vanskelig å tenke seg en profesjonsutdanning som ikke gjør det. Spørsmålet er hvordan det gjøres, hvordan yrkesfeltet trekkes inn mot utdanningen og hvordan kontakten mellom utdanning og yrkesfelt bidrar til å styrke studentenes læring – og kanskje om, eller hvordan, det bidrar til også å utvikle arbeidsplassen som læringsarena. Satsingen på *fremragende* profesjonskvalifisering innebærer å arbeide for å bli fremragende i å forberede studentene til profesjonskvalifisering i og etter utdanningen – å kunne forholde seg til og forvalte kunnskap i to ulike kontekster. Å lære i utdanning og å lære i arbeid er forskjellig. Arbeidet med å legge til rette for en slik langsiktig læringsbane forutsetter, og vil styrkes av, et samarbeid med yrkesfeltet der studentene kan følge fagutviklingen og profesjonskvalifiseringen som skjer på feltet.

Som nevnt innebærer det å være profesjonell å forvalte spesialisert kunnskap, samtidig som profesjonsutøvelsen bygger på tillit om at den profesjonelle kjenner til kunnskapsgrunnlaget og utviklingen av ny kunnskap på sitt felt. Et trekk ved utviklingen av de profesjonene som HiOA

utdanner til er at kunnskapsgrunnlaget for profesjonsutøvelse vitenskapeliggjøres. Kravet om kunnskap og forskningsbasert praksis øker. Selv om det skjer en spesialisering også på det operative planet – i form av for eksempel nye prosedyrer og nye redskaper – er det særlig den kunnskapsmessige spesialiseringen som preger utviklingen av profesjonsutøvelse og profesjonsutdanning. Kravene til profesjonsutøvelse økes og endres, både med hensyn til oppgavene, og ved at det forventes at yrkesutøverne øver god selvkritikk og kritisk distanse. De må også evne å løfte blikket og se sin egen praksis og aktiviteten fra utsiden. De møter også krav om egen faglig utvikling og deltakelse i fagutviklingen på feltet. De skal være reflekterte praktikere som kan jobben og kan bidra til å utvikle den.

Å være profesjonell yrkesutøver innebærer å beherske en vitenskapelig tilnærming til arbeidsoppgavene, innsikt i utviklingen av forskningsbasert kunnskap og kunnskapsbasert beslutningstaking og handling. Fremragende profesjonskvalifisering forutsetter derfor at det legges vekt på teoretisk og forskningsbasert kunnskap. Studentene må utvikle forståelse for en vitenskapelig tilnærming til profesjonens virkefelt, de må utvikle kunnskap i de faglige elementene som profesjonens kunnskapsbase bygger på og forberedes til å videreutvikle seg faglig. Samtidig må de ha innsikt i det yrkesfeltet og de arbeidsoppgavene som de skal ut i etter endt utdanning. Det er således et gjensidig forhold mellom fagene i profesjonsutdanningene og profesjonsinnretningen av studiet.

Studentene ved HiOA vil gå ut i yrker som har ulik grad av spesialisering. Arbeidet i barnehage er mindre spesialisert enn arbeidet ved en spesialavdeling på et sykehus, men utviklingen både for sykepleiere og førskolelærer går i retning av spesialisert, forskningsbasert yrkesutøvelse. Graden av spesialisering varierer også innen en profesjon. Eksempelvis er arbeidet til sykepleiere som arbeider i kommunalhelsetjenesten lite spesialisert, sammenlignet med arbeid i sykehus. De kan gå ut fra utdanningen med relativt lik kompetanse, men møter ulike krav, arbeidsoppgaver, medisinsk utstyr, prosedyrer og kollegiale fellesskap som krever ulik grad av spesialisert kunnskap. Det generelle bildet er imidlertid at alle yrker står overfor en økende forventning om at yrkespraksisen skal være faglig begrunnet og forsknings- eller evidensbasert.

Samtidig er det nødvendig å skille mellom spesialisering av arbeidet og profesjonalisering av yrker. Mange håndverksyrker har høy grad av spesialisering. I moderne industri er arbeidsoppgavene knyttet til produksjon ofte svært spesialiserte, men innlemmes likevel ikke i profesjonsbegrepet.

I dagligspråket brukes 'profesjonell' eller 'profesjonalitet' gjerne også som betegnelse på dyktighet. I vår sammenheng er det imidlertid ikke et en-til-en-forhold mellom begrepene profesjonalitet og dyktighet, selv om profesjonalisering sikter mot å øke kvaliteten på arbeidet. Vi kan for eksempel tenke oss at en person uten utdanning kan være en dyktigere lærer enn en som har lærerutdanning, men hun tilhører ikke dermed lærerprofesjonen.

Det kan også være nyttig å skille mellom profesjon og yrke, selv om de er nært beslektet. For eksempel vil en lærer kunne være opplæringsleder i bedrift eller lærer i grunnskolen. Begge er lærer av profesjon, men har ulike yrker.

Profesjon framstår som betegnelse på en gruppe, heller enn karakteristik av personer. Harald Grimen (2008) har lagt vekt på at en profesjon er en faglig organisert enhet basert på høyere utdanning. Profesjon er også knyttet til en praksis, der skjønnsutøvelse er et sentralt element. I tillegg er profesjoner også kollektive aktører, og det er knyttet status til profesjonen.

I diskusjonen om utviklingen av HiOA til et universitet som profilerer seg som profesjonsrettet vil diskusjonen om hva som kjennetegner profesjoner, profesjonsutøvelse, profesjonsnær FoU og profesjonsutdanning stå sentralt.

Som utgangspunkt kan satsingen på fremragende profesjonskvalifisering og –utdanning forstås som

- kobling mellom teori og forskningsbasert kunnskap og kunnskapsutøvelse i praktisk sammenheng, oppgaveløsning og handling
- integrering av kvalifisering til kompetent yrkespraksis (handlingkompetanse) og kritisk analyse av profesjonell praksis og profesjonens kunnskapsgrunnlag
- institusjonelt forankrete støttesystemer og insitamentene for fagutvikling og læring (for både faglig tilsatte og studenter)
- utviklingsrettet faglig miljø og læring blant både lærere og studenter
- læringsmiljø som er rikt på formidling, læring, veiledning og vurdering
- gjensidig samspill mellom forskningsbasert kunnskap og erfaringsbasert kunnskap med utgangspunkt i yrkesutøvelse

Profesjonell læring – fra fersk student til profesjonell

I vid forstand omfatter profesjonskvalifisering spennet fra orienteringen for nye studenter om studie og yrket de utdanner seg til, til avansert kompetanseutvikling blant erfarne utøvere i yrket.

HiOAs satsing på fremragende profesjonskvalifisering er særlig rettet mot profesjonsutdanningene på bachelornivå. Her er vi derfor først og fremst opptatt av profesjonskvalifisering som utdanning til for eksempel lærer, fysioterapeut, sosialarbeider eller ingeniør. Et studium er strukturering av det studentene skal lære, dvs. formulering av kunnskapsgrunnlaget for profesjonsutøvelsen, samlet og dekomponert i emner eller moduler – på basis av antagelser om hvilke forutsetninger studentene allerede har når de starter på studiet. Det betyr at studentenes forutsetninger utgjør ett utgangspunkt, og kravene som stilles til å handle som profesjonell yrkesutøver utgjør et annet utgangspunkt. Siden læring skjer over tid og de ulike komponentene står i forhold til hverandre, vil forholdet mellom sluttkompetansen og delkompetansene, forholdet mellom delene og helheten, settes sammen langs en tidsdimensjon og framstå som et *læringsforløp* som er logisk både ut fra

kunnskapsområdets logikk, studentenes forutsetninger ved starten av utdanningen og hva som er en realistisk progresjon innen rammen av et treårig bachelorløp. Vi kan kanskje anta at innsikten i profesjonen som studentene ved starten av studiet har om profesjonen ofte er basert på hverdagskunnskap og relativt stereotype forestillinger om deres framtidige yrke. Derimot kan vi forvente at de har mer omfattende kunnskap i skolefag som i noen grad inngår som delkomponenter i utdanningen. Hva er veien fra en slik skolebasert forforståelse av fag til en solid, vitenskapelig basert forståelse av profesjonen, profesjonsutøvelse og profesjonens samfunnsmandat? En forutsetning for fremragende utdanning er at den tar utgangspunkt i forutsetninger studentene kommer til studiet med og gjennom hele studiet bygger videre på den kunnskapen de til enhver tid har tilegnet seg. Samtidig er det de faglige utfordringene og kravene i profesjonell praksis som må drive læringen, undervisningen, veiledningen og vurderingen videre. Det er utdanningens objekt – det som kreves av kunnskaper, ferdigheter og holdninger – som motiverer undervisning, læring og vurdering.

Profesjonsutdanning kan ses på som en avgjørende, innledende profesjonell læringsbane. Fremragende profesjonsutdanning er en utdanning som sikrer at studentene går ut i yrkeslivet med kunnskap og handlingskompetanse, nærhet til profesjonell praksis, kritisk og analytisk distanse, bevissthet om seg selv som profesjonell yrkesutøver og forutsetninger for å kunne bidra aktivt i videreutviklingen av profesjonell praksis.

Læring er profesjonskvalifiseringens kjernevirksomhet – studentene er nøkkelpersoner i utdanningene

Fremragende profesjonskvalifisering er avansert læring. Slik læring forutsetter at studentene, de lærende, er aktive deltakere i utdannings- og læringsprosessene. Profesjonskvalifisering er et samspill mellom formidling, læringsaktivitet (egeninnsats), støttesystemer for læringsaktiviteter, feedback/tilbakemelding og, ikke minst, den lærendes egne aktive oppfølging og bruk av den feedback og respons han eller hun får. Aktive, læringsorienterte studenter er altså en nødvendig forutsetning for fremragende utdanning. Læring innebærer også å sprengne egne grenser. Å utfordre studentene til å yte ut over den kompetansen de til enhver tid har er premiss for fremragende utdanning. For den lærende gjelder det å ”stå i” utfordringene, å utholde frustrasjon knyttet til å ikke vite, eller ikke kunne – ennå. Slik utholdenhet er del av veien til mestring og egen utvikling, og opplevelsene som følger med mestring av utfordringer. Men dette er ikke bare den enkeltes egeninnsats og ”ansvar for egen læring”, det er også trekk ved studiemiljøet – at studenter hjelper hverandre til å lære. Studier av medstudentlæring (samlæring) viser for eksempel at når studenter veileder andre studenter, så er det nyttig for alle, men mest nyttig for den som veileder. Man lærer selv av å hjelpe andre å lære. Fremragende profesjonskvalifisering innebærer derfor å etablere et studiemiljø der studenter hjelper hverandre å lære – i tillegg til at lærerne hjelper studentene å lære. Det studentengasjementet og studiemiljøet som kreves for utviklingen av fremragende utdanning forutsetter at en ”spiller på lag” med studentene, mobiliserer studentene til egen og felles innsats. Studentene, på sin side, må være med på å stå i utfordringene knyttet til å sprengne egne grenser, alene og sammen.

Satsingen på fremragende profesjonskvalifisering trenger studentene som aktive medspillere og deltakere i arbeidet med å utvikle satsingsområder og gjennomføre tiltakene.